

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Освітня програма	36923 Міжнародні економічні відносини
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36923
Назва ОП	Міжнародні економічні відносини
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Ільницький Денис Олександрович, Коняєва Єлизавета Григорівна, Орловська Юлія Валеріївна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	27.05.2021 р. – 29.05.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/accredit/akredit_OP/PhD/vidomist_pro_samocinuvannya_292_MEV_PhD.pdf
Програма візиту експертної групи	http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/accredit/akredit_OP/PhD/programa_vizytu_292_MEV_PhD.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Експертна група пересвідчилася, що місія та стратегічний план розвитку ЗВО надає достатні можливості для розвитку ОНП. Освітня компонента ОНП корелює з підготовкою висококваліфікованих фахівців з МЄВ; дослідницька – переосмисленням та створенням нових знань; прикладна – консультуванням, державним регулюванням та викладацькою діяльністю; просторово-галузєва – діяльністю у регіональному, національному та європейському просторі. Позиції і потреби заінтересованих сторін враховуються при визначенні цілей ОНП та ПРН, які в цілому відповідають тенденціям розвитку спеціальності, ринку праці та дескрипторам Національної рамки кваліфікацій. ОНП 2020 року є структурованою та збалансованою в контексті загального часу навчання. Частка вибіркових дисциплін відповідає вимогам ЗУ “Про вищу освіту”, а обсяг ОНП та її складові - Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах). ЕГ констатує широкі можливості набуття здобувачами ОНП soft-skills. Правила прийому на навчання на ОНП містять конкретні процедури прийому та є чіткими і зрозумілими для вступників; не містять дискримінаційних положень. Зазначаємо необхідність деталізувати правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти. Експертна група встановила, що форми та методи навчання повністю сприяють досягненню програмних результатів навчання, а аспіранти мають достатні сприятливі умови для забезпечення ефективного поєднання навчання і досліджень. Водночас бракує певних видів методичного забезпечення освітньої складової ОНП: методичних вказівок, анотацій, силабусів дисциплін. ЕГ пересвідчилася, що реалізація ОНП відбувається з дотриманням принципів академічної доброчесності. ОНУ сприяє професійному розвитку викладачів, водночас стимулюванню розвитку викладацької майстерності в ЗВО приділяється недостатньо уваги. Більшість навчальних корпусів, а також гуртожитки та спортивна інфраструктура не обладнані засобами доступу для осіб з обмеженими можливостями. У ЗВО розбудовано та реалізуються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП. Учасники академічної спільноти змістовно залучені до процедур внутрішнього забезпечення якості ВО. ЗВО забезпечує адекватне реагування на виявлені недоліки в ОНП та освітній діяльності з її реалізації. Зручна структура сайту ОНУ для будь-яких груп користувачів. Складові ОНП, що забезпечують загальнонаукові, мовні компетентності та універсальні компетентності дослідника, представлені широким спектром ОК, які мають методологічну та практичну цінність у контексті підготовки аспірантів до професійної наукової діяльності. Водночас спостерігається відсутність в переліку обов'язкових дисциплін ОК зі спеціальності та неповна релевантність науковим дослідженням одного з аспірантів дисциплін вибіркового блоку. Широкий спектр можливостей та прикладів її реалізації щодо залучення аспірантів та керівників до міжнародної академічної спільноти.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Позитивною практикою є проведення опитування гарантів для покращення якості ОП та освітньої діяльності, в тому числі щодо даної ОНП. Сильною стороною слід вважати суттєві за обсягом та широкі змістом навчальні дисципліни складової ОНП, що спрямовані на здобуття універсальних навичок дослідника. Половина чисельності аспірантів активно використовують своє право на академічну мобільність (наукове довготермінове міжнародне стажування в рамках грантових програм) з перезарахуванням його результатів в науковій складовій ОНП. На базі факультету створено та функціонує декілька науково-освітніх Центрив (<https://cutt.us/5jB6A>), що в тому числі підсилює й дану ОНП. Встановлено, що 50% аспірантів, які зараз навчаються на 1-3 курсах ОНП, вже мають публікації у журналах, що індексуються у Scopus та/або Web of Science. Гарно структуровані робочі програми навчальних дисциплін ОНП із чітко прописаними формами та критеріями оцінювання. Університет активно залучає до аудиторних занять зовнішніх професіоналів-практиків, в тому числі іноземних фахівців. В приміщеннях, що використовуються аспірантами, добре облаштовані робочі місця, які забезпечені новітніми технічними засобами, що дозволяє проводити найбільш сучасні дослідження. ЕГ зазначає зручну структуру сайту ОНУ для будь-яких груп користувачів. Широкі можливості міжнародної академічної мобільності в межах грантових програм, які забезпечується активною співпрацею центру міжнародного наукового співробітництва, Еразмус-офісу Університету та завідувача випускової кафедри - професора Якубовського С.О. Здобувачі приймають активну участь у міжнародних та національних конференціях, які переважно організовані випусковою кафедрою. Наукові керівники є активними дослідниками, що залучені до планування та реалізації актуальних досліджень в рамках міжнародних дослідницьких проектів, в тому числі в університетах США, Німеччини, Італії, Румунії.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Рекомендується більш чітко артикулювати місію ЗВО перед усіма стейкхолдерами; посилити взаємодію з Наглядовою радою ЗВО; покращити діяльність щодо обліку, документування висловлення інтересів стейкхолдерів та реагування на них. ЕГ вважає, що ЗВО має можливості щодо удосконалення структури та змісту ОНП: додати ОК, яка б додатково зміцнить науковий базис предметної області спеціальності; розширити практичну підготовку здобувачів іншими видами практики; посилити ОК питаннями економіко-математичного моделювання. Також рекомендується застосовувати переважно письмову форму вступних випробувань на ОНП або в інший спосіб максимізувати їх об'єктивність; розширити норму зарахування всіх кредитів з мовної підготовки при наявності сертифікату С1 та/або забезпечити можливість вивчення альтернативної дисципліни. ЕГ пропонує підвищити залучення аспірантів до подання заявок та реалізації фундаментальних досліджень в Україні; поширити практику викладання дисциплін іноземною мовою для залучення іноземних студентів; розглянути питання використання

платформ дистанційного навчання; забезпечити оприлюднення методичних рекомендацій для аспірантів в розрізі ОК. Активізувати популяризацію академічної доброчесності та роз'яснення її проявів та наслідків; підвищити рівень поінформованості аспірантів про порядок оскарження результатів заліків, іспитів; порядок перескладання заліків, іспитів; процедур врегулювання конфліктних ситуацій. Рекомендується створити більш чіткі та рівні для всіх учасників конкурсного добору умови (критерії) відбору; покращити діяльність зі стимулювання розвитку викладацької майстерності НПП, через інструменти матеріального та нематеріального характеру. ЕГ вважає за необхідне вжити заходів щодо посилення інклюзивності навчання та побуту здобувачів, а також уможливлення занять фізичною культурою на стадіоні ЗВО. ЕГ рекомендує нормативно урегулювати участь окремих підрозділів в системі забезпечення якості (зокрема в положеннях про факультет, про наукову бібліотеку, про наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених, а також про ректорат); розмістити посадові інструкції у вільному доступі; вести облік рекомендацій, що надаються внутрішніми стейкхолдерами на основі результатів анкетування. ЕГ вбачає можливості для вдосконалення прозорості та публічності проектування та розвитку ОНП та загального освітнього процесу, а саме: забезпечити фіксування дати оприлюднення проектів ОНП для громадського обговорення; покращити англійську версію офіційного сайту ОНУ тощо. Рекомендується покращити релевантність ОК вибіркового блоку тематиці аспірантів, а самої тематики аспірантів - науковим інтересам керівників. ЕГ пропонує використати можливості зарахування кредитів ЄКТС з дисциплін, які можуть бути опановані в межах існуючих договорів про навчання аспірантів та/або програм мобільності. В цілому ЕГ вважає, що слабкі сторони ОНП незначним чином впливають на ОНП та можуть бути усунені короткі терміни.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Під час експертизи з'ясовано, що місію Університету визначено в Стратегічних пріоритетах розвитку ОНУ на 2020 - 2025 роки (<http://surl.li/vchi>), яка полягає в наданні високоякісних освітніх послуг, здійсненні сучасних наукових досліджень та просуванні гуманістичних цінностей у регіональному, національному та європейському просторі. Основну мету освітньої діяльності ЗВО викладено у Статуті ОНУ (<http://surl.li/ttoi>) - підготовка згідно з держзамовленням і договірними зобов'язаннями висококваліфікованих та конкурентоспроможних на національному й міжнародному ринках праці фахівців для галузей освіти, культури, мистецтва, гуманітарних і соціальних, економічних і правових, природничих та інженерних наук, комерції та бізнесу, охорони здоров'я, а також для органів державної влади й управління, підприємств усіх форм власності за всіма рівнями вищої освіти в усіх галузях освіти (відповідно до міжнародних і вітчизняних класифікацій освіти), утвердження національних, культурних і загальнолюдських цінностей. У Статуті ОНУ також наведено візію, згідно якої стратегічною метою ОНУ є створення привабливого людиноцентричного освітнього і наукового середовища через розвиток власного потенціалу, досягнення лідерства у регіоні та міжнародне визнання для здійснення підготовки конкурентоспроможних, інноваційно орієнтованих фахівців і високоякісного наукового продукту. Мета програми зазначена в ОНП (<http://surl.li/vsfi>) полягає в підготовці кваліфікованих фахівців з міжнародних економічних відносин, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових комплексних знань і їх впровадження у професійну практику, шляхом формування та розвитку у здобувачів загальних і фахових компетентностей для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, наукового консультування в сфері міжнародної економічної діяльності та державного регулювання, а також викладацької роботи. Визначення цілей ОНП інтегровано у формулювання мети ОНП. Освітня компонента корелює з підготовкою висококваліфікованих фахівців з МЄВ; дослідницька – переосмислення та створення нових знань; прикладна – консультування, державне регулювання та викладацька діяльність; просторово-галузева – діяльністю у регіональному, національному та європейському просторі. Підсумовуючи, мета та цілі ОНП повністю відповідає місії Університету, основній меті освітньої діяльності та стратегічній меті.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

ЕГ з'ясувала, що позиції та потреби стейкхолдерів (здобувачів вищої освіти, роботодавців, академічної спільноти) враховуються при визначенні цілей ОНП та програмних результатів навчання. Центром забезпечення якості освіти періодично проводяться опитування здобувачів вищої освіти. Опитування роботодавців ще планується (план на 2021 - <http://surl.li/vsfl>). Позитивною практикою є започаткування процесу опитування гарантів (<http://surl.li/vsfn>). До

основних внутрішніх нормативних актів, що сприяють врахуванню думок стейкхолдерів, відносяться такі: Положення про моніторинг якості вищої освіти в ЗВО (<http://surl.li/vsfo>), Положення про організацію і проведення опитування здобувачів вищої освіти в ЗВО (<https://cutt.us/ETLOc>). Крім зовнішніх рецензій, відгуків (<https://cutt.us/Tok6r>) та епізодичного проведення круглих столів (<https://cutt.us/W4iEY>), інших інституційних механізмів залучення стейкхолдерів до формування ОНП не виявлено. На зустрічі з гарантом було з'ясовано, що пропозиції, які надходили від аспірантів знайшли відображення у змінах ОНП, зокрема, щодо збільшення частки дисциплін вільного вибору аспіранта (з 12 до 15 кредитів), збільшення обсягів окремих дисциплін (з 3 до 4 кредитів – ОК5, ОК6), зміна змістовного наповнення дисциплін («Управління проектами, програмами та охорона інтелектуальної власності» на «Наукова проектна діяльність та інтелектуальна власність»; «Методологія та філософія наукових досліджень» на «Філософія науки та етика науковця»). ЕГ побачила ці зміни в оновленій редакції ОНП 2020 року. ЕГ отримала витяги з протоколів засідань кафедри, на яких розглядалися пропозиції щодо розвитку ОНП від роботодавців та НПП. Так, на засіданні кафедри від 29.01.2020 р. були розглянуті такі пропозиції роботодавців: щодо збільшення часу на вивчення іноземних мов (від Копилової О.В., ТОВ «Старк Шиппінг»); щодо посилення фокусу програми на сучасний інвестиційний процес (від Роздорожного М. М., ТОВ «ТГ МАКРА»); щодо використання сучасних методик статистичної обробки даних (від Зайдмана Г.Б, корпорація «V. Ships»), свої рекомендації внесли доц.Родіонова Т. - про збільшення кількості годин на ОК3, асп. Подгорна І. - про емпіричні методи, проф.Якубовський С. - про запровадження ВК1.3, ВК5.1. Рекомендації стейкхолдерів було враховано в ОНП 2020 року при формуванні програмних РН освітньої програми (протокол засідання кафедри від 28.05.2020 року). ЕГ з'ясувала, що представники компаній (НВБ фірма "ТЕРРА", «V. Ships») за результатами ознайомлення зі змістом ОНП рекомендували своїм співробітникам вступати на навчання (як це було з'ясовано на зустрічі з роботодавцями). ЕГ встановила інші потенційні напрями співпраці зі стейкхолдерами; так, на сайті ОНУ (<http://surl.li/vsfk>) мають місце приклади зустрічей керівництва з представниками інших країн, органів державної та місцевої влади, результати яких можна використати для розвитку ОНП. За словами начальника НДЧ Копійки О.К. взаємодія з Наглядовою Радою ЗВО знаходиться на етапі становлення.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Експертною групою було встановлено, що цілі освітньої програми та програмні результати в цілому відповідають тенденціям розвитку спеціальності та ринку праці. Усвідомлення того, що значна частка підприємств регіону займаються зовнішньоекономічною діяльністю, робить ОНП актуальною. Проведені із роботодавцями (представник міжнародної корпорації «V.Ships» Г.Зайдман) та випускниками (К.Науменко, бізнес-аналітик компанії Deloitte та спеціаліст фінансового сектору World Bank) зустрічі засвідчили актуальність ОНП щодо формування у випускників необхідних компетентностей для потреб національного та міжнародного ринку праці. Під час перегляду ОНП було враховано досвід ряду ЗВО України та країн Європи, що знайшло оформлення у вигляді листів-підтримки (КНУ імені Тараса Шевченка, ДНУ імені Василя Стуса, ХНУ імені В.Н. Каразіна, ЛНУ ім. Івана Франка, Вільний університет Берліна, Болонський університет, університет м. Фоджі, університет м. Гранада) (<https://cutt.us/Tok6r>). Науково-педагогічне стажування викладачів (Якубовський С. та Родіонова Т.) дало можливість враховувати досвід під час перегляду ОНП, зокрема, щодо включення вибіркового дисциплін («Світовий інвестиційний процес», «Світовий ринок цінних паперів», «Фінансialізація світового економічного розвитку», «Кластерні мережі у світовому бізнесі», «Економічні стратегії у глобальній економіці») та змісту всіх дисциплін. Гарант ОНП веде активну міжнародну грантову діяльність, що дає можливість переймати кращий іноземний досвід науково-освітньої діяльності (наприклад, вибіркова дисципліна «Соціально-економічні наслідки міжнародних потоків міграції та біженців у Європейський Союз та Україні»). Під час зустрічі з представником Вільного університету Берліну було підтверджено актуальність ОНП та готовність до розвитку відносин. На базі кафедри функціонує регіональний осередок «Всеукраїнської асоціації економістів-міжнародників», кафедра є єдиним на Півдні країни партнером SFA Institute. ЕГ вважає достатнім врахування регіонального контексту через взаємодію з місцевими роботодавцями, зокрема тими, що брали участь у фокус-групах. Вивчення тенденцій розвитку спеціальності спирається на діяльність гаранта (бере активну участь в діяльності ВГО «Української асоціації економістів-міжнародників») та НПП (численні спільні публікації), але не знаходить іншого документального підтвердження, що в умовах відсутності стандарту відкриває для ЗВО можливість пошуку унікальної ніші на ринку освітніх послуг. Набуття аспірантами компетентностей, що відповідають тенденціям розвитку галузей, спеціальності та ринку праці, забезпечується завдяки ПРН7 та ПРН8, а також відповідних ним ОК.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

На момент подання заяви про акредитацію стандарт зі спеціальності не затверджено. При розробці ОНП враховано положення проекту стандарту вищої освіти України за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти за спеціальністю 292 (<https://cutt.us/36iFV>) Проект стандарту обговорювався серед НПП, а гарант програми – проф. Якубовський С.О. долучався до фахової експертизи проекту. Визначені в ОНП програмні результати навчання в цілому відповідають дескрипторам Національної рамки кваліфікацій (<https://cutt.us/C6nVc>) для восьмого кваліфікаційного рівня, зокрема: концептуальні та методологічні знання – ПРН 2, 4, 7, 8; спеціалізовані

уміння/навички і методи – ПРН 4, 6, 7, 8; ґрунтовне наукове дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності – ПРН 1, 4, 5, 11; вільне спілкування – ПРН 5, 11; використання мов – ПРН 4, 11; демонстрація значної авторитетності, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей – ПРН 1, 2, 3, 6, 7, 10; здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення – ПРН 6, 7. Еґ констатує, що досвід успішної діяльності аспірантури попередніх років мав достатньо інституційних та кадрових передумов для вдалого їх перенесення на дану ОНП.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Позитивною практикою є проведення опитування гарантів для покращення якості ОП та освітньої діяльності, в тому числі щодо даної ОНП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Еґ вважає слабкою стороною складність пошуку на сайті місії ЗВО. Для більш зручного пошуку формулювання місії ОНУ Еґ пропонує розмістити її або у вигляді окремого документу на офіційному сайті, або в інший слушний для ЗВО спосіб. Рекомендується посилити взаємодію з Наглядовою радою ЗВО в контексті проектування та реалізації ОНП. Процеси врахування інтересів стейкхолдерів часом носять не задокументований характер, тому потребують кращого обліку.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що Освітньо-наукова програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти, хоча має місце складність пошуку на сайті місії ЗВО. Цілі ОНП та ПРН визначаються з урахуванням позицій та потреб стейкхолдерів, однак взаємодія з Наглядовою радою ЗВО знаходиться на початковому етапі. Визначені в ОНП програмні результати навчання в цілому відповідають дескрипторам Національної рамки кваліфікацій, а ОНП дозволяє їх досягти.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг освітньої складової ОНП 2020 року становить 45 кредитів ЄКТС, з яких 30 кредитів охоплюють обов'язкові ОК, решта 15 - вибіркові. Загальна частка вибіркових дисциплін (33,3%) відповідає вимогам ЗУ "Про вищу освіту", а обсяг освітньої складової - пункту 26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (Постанова КМУ №261 від 23.03.2016 р. зі змінами відповідно Постанові КМУ № 283 від 03.04.2019 р.). Освітня складова ОНП містить освітні компоненти, які формують всі 4 необхідні складові програм доктора філософії (відповідно п.27 згаданої Постанови КМУ №261): в блоці обов'язкових ОК - це ОК1 та ОК5, що формують загальнонаукові (філософські) компетентності загальним обсягом 8 кредитів; ОК2, ОК4, ОК6, що формують універсальні навички дослідника загальним обсягом 10 кредитів; ОК 3, що формує мовні компетентності обсягом 6 кредитів та ОК 7 з формування компетентностей зі спеціальності обсягом 6 кредитів; в блоці вибіркових ОК - дисципліни для формування компетентностей зі спеціальності загальним обсягом 12 кредитів (4 блоки обсягом по 3 кредити, що містять по 3 дисципліни на вибір). Стандарт вищої освіти для третього рівня вищої освіти за спеціальністю 292 "Міжнародні економічні відносини" на момент проведення акредитаційної експертизи відсутній.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ зазначає позитивні зрушення в контексті збалансованості загального часу навчання (за семестрами/роками навчання). Якщо в ОНП 2016 р. та ОНП 2019 р. спостерігалось суттєве переважання обсягу кредитів на другому році навчання (24 кредити порівняно з 15 кредитами першого року), то ОНП 2020 року є краще структурованою та збалансованою в контексті загального часу навчання: 20 кредитів в 1-му семестрі; 19 кредитів - в 2-му семестрі. Педагогічна практика передбачена в 3-му семестрі, в обсязі 6 кредитів, за обсягом та змістом є продуманою та релевантною цілям ОНП (в частині підготовки науково-педагогічного працівника). Зміст освітньої програми має чітку структуру, ОК розподілені (в логіко-структурній схемі) на 4 обов'язкові складові ОНП доктора філософії (у відповідності до вимог п.27 Постанови КМУ №261). Щодо логіко-структурної схеми, ЕГ вбачає необґрунтованим позначений зв'язок між мовними компетентностями та педагогічною (асистентською) практикою. Детальний аналіз змісту конкретних ОК та їхнього віднесення до цих чотирьох складових попередньо показав наступне. ЕГ відзначає позитивним той факт, що на здобуття універсальних навичок дослідника спрямовані три навчальні дисципліни, які охоплюють широке коло компетентностей дослідника, про що свідчать і назви цих дисциплін (ОК2 “Наукова проектна діяльність та інтелектуальна власність”; ОК4 “Комунікаційні технології наукового дискурсу”; ОК6 “Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень”), і їхній зміст. Натомість ЕГ звернула увагу на відсутність обов'язкових ОК зі спеціальності та неповну відповідність тематиці досліджень аспірантів дисциплін вибіркового блоку (щодо останнього - більш детально у п.10.1 цього звіту). Отримані від гаранта ОНП пояснення щодо однієї із обов'язкових ОК (ОК5 “Історія, концепції та сучасні досягнення науки”) дозволили експертній групі віднести цю ОК до тих, що формує компетентності зі спеціальності. Рекомендується за можливості додати до нормативних дисциплін таку (такі), яка б додатково зміцнила науковий базис предметної області спеціальності для більш успішного фокусування в подальшому на дисциплінах, релевантних тематиці дослідження окремого аспіранта (з вибіркового блоку). ЕГ в підсумку засвідчує наявність логічно пов'язаних навчальних дисциплін та аспірантської практики, які представлені в логіко-структурній схемі. Аналіз матриці відповідності компонентів ОНП програмним результатам навчання засвідчив, що кожен з ПРН реалістично охоплений змістом ОНП. Аналіз матриці відповідності ОК програми загальним і спеціальним компетентностям довів продумане планування освітніх компонентів програми, які в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання. Серед передбачених загальних та спеціальних компетентностей, а також ПРН відсутні такі, що забезпечуються виключно вибілковими ОК.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Предметна область в змісті ОНП 2020 року заявлена лише назвою галузі та спеціальності, що є недостатнім. Навіть у відсутності затвердженого Стандарту вищої освіти такі традиційні елементи предметної області як об'єкти вивчення, цілі навчання, теоретичний зміст предметної області, методи, методика, технології тощо бажано було прописати для більш чіткого уявлення всіма користувачами ОНП її основного призначення. Орієнтація ОНП є доволі широкою, фокус програми - загальний. Так, у Відомостях про самооцінювання об'єктом вивчення називаються закономірності формування та розвитку міжнародних економічних відносин, які виникають між суб'єктами світової економіки в процесі еволюції міжнародного співробітництва та конкуренції. Натомість тематика досліджень аспірантів переважно стосується більш специфічних напрямів наукового пошуку в сфері МЕН і тому може слугувати орієнтиром для окреслення більш чітких рамок активного наукового середовища для формування успішних випускників ОНП і відповідно - більш чіткого формулювання орієнтації програми та її особливостей (визначення декількох проблемних наукових напрямів, над якими працюють аспірати та їхні наукові керівники як єдиний науковий колектив). Рекомендується прописати відповідність ОНП визначеній для неї предметній області, а також визначити її чіткий фокус, особливості та відмінності від аналогічних ОНП як щодо проблемних напрямів дослідження, так і з запланованих наукових здобутків.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

В Університеті розроблено “Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін ...” <https://cutt.us/Yag4e> (далі: Положення). Водночас з тексту Положення незрозуміла детальна процедура вибору на різних рівнях вищої освіти. Рекомендується вдосконалити дане Положення в частині унормування процедури реалізації здобувачами права на вибір навчальних дисциплін PhD-програм, або ж розробити окремий документ з цього приводу, що було б доречним в аспекті можливого використання вибіркового блоку дисциплін здобувачів PhD-програм для розширення нормативних ОК зі спеціальності. Також рекомендується переглянути доцільність планування вибіркового блоку дисциплін на першому курсі (і навіть в першому семестрі) навчання (ця опція описана в п. 4.3 Положення) з точки зору можливої неготовності щойно поступивших на освітню програму здобувачів робити обдуманий вибір, який найбільше сприятиме досягненню цілей освітніх програм. Структура даної ОНП загалом передбачає можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії; натомість в динаміці розвитку ОНП спостерігається декілька неузгоджених аспектів щодо обсягу вибіркового блоку. Так, в ОНП 2016 року (загальним обсягом 45 кредитів) загальний обсяг вибіркового блоку склав 12 кредитів, або 26,7% обсягу ОНП. Водночас одна із вибіркового блоку ОК (а саме дисципліна “Педагогіка вищої школи” обсягом 3 кредити) заявлена як

обов'язкова для вибору здобувачами, які бажають отримати кваліфікацію викладача вищої школи. Такий підхід перетворює цю вибірку ОК як таку, що обирається ЗВО, а не студентом і тому вона не є вибірковою з боку здобувачів. В підсумку обсяг вибірових компонентів складав би фактично 9 кредитів, або 20%, що менше нормативного (25%) - для тих аспірантів, що скористалися би даною опцією. Щодо реального стану речей, ЕГ отримала від ЗВО пояснення (на зустрічі з гарантом та керівниками структурних підрозділів), що в рамках ОНП 2016 року бажання отримати кваліфікацію викладача ніхто зі здобувачів не виявив і тому обсяг вільного вибору фактично виявився в обсязі запланованих 26,7% (відповідає вимогам ЗУ “Про вищу освіту”). Щодо ОНП 2019 року (обсягом 45 кредитів), ЗВО відмовився від практики присвоєння ОК “Педагогіка вищої школи” статусу вибіркової для окремої групи здобувачів. В подальшому, в ОНП 2020 року (обсягом 45 кредитів), хоча названа ОК знову заявлена як обов'язкова для вибору здобувачами, які бажають отримати кваліфікацію викладача вищої школи, за рахунок того, що загальний обсяг вибірових дисциплін збільшився до 15 кредитів, фактичне віднесення названої ОК до т.зв. “за вибором ЗВО” в залишку вибірових ОК залишається 12 кредитів (26,7% загального обсягу) і норма ЗУ “Про вищу освіту” виконується.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Відмінною рисою ОНП ЗВО заявляє широке коло потенційних роботодавців, до яких належать: державні установи України; ЗВО Європейського Союзу; ЗВО України; іноземні корпорації; компанії України, про що ЗВО відзначає у Відомостях про самооцінювання ОНП. Тому очікувано, що бази практичної підготовки мали б бути представлені такого роду установами та організаціями і відповідними варіантами проходження практики здобувачами. Натомість на даній ОНП передбачена лише педагогічна практика. Практична компонента ОНП регулюється Програмою педагогічної асистентської практики (<https://cutt.us/h1FLt>) та має за мету формування системи компетентностей майбутніх НПП, в першу чергу з проведення навчально-методичної і організаційної роботи у закладах вищої освіти, на створення та впровадження нового змісту освіти та новітніх методики (технології) навчання. Загальні вимоги до практичної підготовки в ЗВО унормовані «Положенням про порядок проведення практики здобувачів вищої освіти в ОНУ» <https://cutt.us/GZalL> Водночас в цьому документі особливостям, цілям та можливостям практичної підготовки здобувачів PhD-програм уваги не приділено. Рекомендується розширити можливості практичної підготовки здобувачів іншими видами практики, в тому числі виробничої практики в наукових установах, міжнародних консалтингових компаніях тощо; особливо з огляду на готовність роботодавців надати такі місця практики та заключити відповідні договори (на зустрічі з роботодавцями це підтверили Зайдман Г.Б., менеджер по роботі з персоналом міжнародної корпорації «V. Ships», дочірнє підприємство «В. Шіпс (Україна)» та Стогній А.А., Державна служба морського та річкового транспорту України, а на відкритій зустрічі таку можливість підтвердив К.Науменко, бізнес-аналітик компанії Deloitte та спеціаліст фінансового сектору World Bank).

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Структура ОНП та зміст більшості її ОК сприяють формуванню у здобувачів соціальних навичок, серед яких є уміння створювати презентації та комунікаційні здібності, здатність до управління проектами, вміння використовувати інформаційні і комунікаційні технології. Зі спілкування з НПП та здобувачами ОНП було з'ясовано, що найбільшою мірою набуття соціальних навичок сприяють зміст, а також форми й методи навчання в межах ОК 1 «Філософія науки та етика науковця»; ОК 2 «Наукова проектна діяльність та інтелектуальна власність»; ОК4 “Комунікаційні технології наукового дискурсу”, ОК 6 «Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень», а також ОК 7 «Педагогічна (асистентська) практика». Набуття вміння презентувати результати досліджень та обговорювати їх у дискусіях та розвиток ораторських здібностей відбувається також під час виступів аспірантів зі звітами щодо результатів їхніх досліджень, з доповідями на наукових конференціях. На зустрічах зі здобувачами та гарантом ОНП було з'ясовано, що Здобувачі ОНП приймають активну участь у міжнародних та національних конференціях, чотири з яких лише за останній рік було організовано саме кафедрою світового господарства і міжнародних економічних відносин (інформація про конференцію, яка відбулась у травні 2021 року, знаходиться за посиланням <https://cutt.us/7A1rI>). Навички вільного спілкування із закордонними колегами щодо обговорення дослідницьких практик різних країн набуваються також під час міжнародних наукових стажувань (більшість здобувачів вже мали або реально запланували щонайменше одне таке стажування). Відповідно, зміст ОНП та освітньо-наукова діяльність в рамках ОНП дають змогу здобувачам набутти ті соціальні навички, що зумовлені цілями програми та подальшою професійною діяльністю випускника-науковця.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

У Положенні про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова визначені норми навантаження здобувачів освіти за ОНП. (<https://cutt.us/JY8oJ>). Відповідно до п.2.7.2 Положення про організацію освітнього процесу, навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувача вищої освіти повинен становити як правило не більше 2/3 для першого і другого освітнього рівнів та не більше 3/4 для третього освітнього рівня від загального обсягу навчального часу здобувача денної форми навчання. Аналіз навчальних планів 2020 року довів, що всі дисципліни (як обов'язкові, так і вибіркові) відповідають даному нормативу. Щодо ОНП 2016 року, навчальний план складається з дисциплін з більш суттєвим перехилом навчального навантаження здобувачів в бік самостійної роботи (від 80 до 97%), що не заперечувалося нормативними документами ЗВО того часу - як це було з'ясовано на зустрічі з представниками структурних підрозділів. Тим не менш, оскільки такий стан речей не був схвально сприйнятий здобувачами та НПП (що ЕГ з'ясувала в ході зустрічей зі здобувачами та гарантом), тому ця ситуація з часом була виправлена в зазначеному вище Положенні (2020 року розробки) та чіткому його виконанні в ОНП 2020 року. На зустрічі зі здобувачами ЕГ з'ясувала, що аспіранти в цілому задоволені розподілом навантаження між аудиторною та самостійною роботою, що дозволяє їм ефективно використовувати свій час та вчасно виходити на етапи атестації (освітньої або/та наукової).

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів вищої освіти даної ОНП за дуальною формою освіти не передбачена.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

ЕГ відзначає позитивним той факт, що на здобуття універсальних навичок дослідника спрямовані три навчальні дисципліни, які охоплюють широке коло компетентностей дослідника, про що свідчать і назви цих дисциплін (ОК2 "Наукова проектна діяльність та інтелектуальна власність"; ОК4 "Комунікаційні технології наукового дискурсу"; ОК6 "Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень"), і їхній зміст.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Відсутність серед обов'язкових ОК тих, що за назвою та змістом повною мірою забезпечують базові знання щодо сучасної наукової проблематики зі спеціальності та/або дотичних до тематики досліджень аспірантів. Рекомендується за можливості додати до нормативних дисциплін таку (такі) ОК, яка б додатково зміцнить науковий базис предметної області спеціальності для більш успішного концентрування в подальшому на дисциплінах, релевантних тематиці дослідження окремого аспіранта (з можливістю їхнього обрання з вибіркового блоку). Предметна область в профілі ОНП, як і особливості останньої, не прописані. Рекомендується прописати відповідність ОНП визначеній для неї предметній області, а також визначити її чіткий фокус, особливості та відмінність від аналогічних ОНП як щодо проблемних напрямів дослідження, так і з запланованих наукових здобутків. В даній ОНП передбачена лише педагогічна практика. Рекомендується розширити можливості практичної підготовки здобувачів іншими видами практики, в тому числі виробничої практики в наукових установах, міжнародних консалтингових компаніях тощо; особливо з огляду на готовність роботодавців надати такі місця практики та заключити відповідні договори.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

ОНП 2020 року є структурованою та збалансованою в контексті загального часу навчання. Загальна частка вибіркового дисциплін (33,3%) відповідає вимогам ЗУ "Про вищу освіту", а обсяг освітньої складової - пункту 26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах). Суттєві за обсягом та широким змістом навчальні дисципліни складової ОНП, що спрямовані на здобуття

універсальних навичок дослідника, натомість відсутність обов'язкових ОК зі спеціальності; з наявністю широкого переліку спеціальних дисциплін вибіркового блоку (хоча не всі з них є дотичними тематикам досліджень аспірантів). Предметна область потребує більш детального опису. Відсутність в нормативних положеннях ЗВО детальної процедури вибору на різних рівнях вищої освіти; для даної ОНП невизначеність статусу однієї з вибіркової дисциплін (опція її обов'язковості для певної категорії здобувачів). Широкі можливості набуття соціальних навичок, що зумовлені цілями програми та подальшою професійною діяльністю випускника-науковця. Необхідність розширити опції практичної підготовки з огляду на широке коло потенційних роботодавців. В цілому ОНП та науково-освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 2 з недоліками, що не є суттєвими.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому до аспірантури в ЗВО оприлюднені на офіційному веб-сайті ОНУ (<http://surl.li/vehs>) та є чіткими і зрозумілими для вступників. Правила прийому на навчання містять конкретні аспекти процедури прийому, які стосуються даної ОНП. ЕГ встановила, що Правила прийому достатньо чітко окреслюють перелік документів, перелік спеціальностей /освітніх програм та вступних випробувань, терміни прийому заяв і документів, конкурсного відбору та зарахування на навчання та не містять дискримінаційних положень.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Конкурсний відбір для вступу на навчання на дану ОНП здійснюється за результатами наступних вступних іспитів: зі спеціальності (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини») та іноземної мови. Актуалізація програм вступних іспитів здійснюється регулярно з метою забезпечення відповідності програм (передусім, програми зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини») актуальним тенденціям у міжнародному і національному освітньому просторі, відповідності сучасним тенденціям МЄВ, особливостям ОНП. Вступними випробуваннями до вступу в аспірантуру, відповідно п.1 Частини V Правил прийому, є іспит зі спеціальності, іспит з іноземної мови. Усі вступні випробування проводяться в усній формі та/або з використанням тестових технологій. На думку ЕГ можливість проведення вступних випробувань в усній формі потенційно збільшує суб'єктивність оцінки. Рекомендується застосувати переважно тестову форму вступних випробувань на ОНП або в інший спосіб максимізувати об'єктивність вступних випробувань.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Результати навчання, отримані в інших ЗВО в межах освітньо-наукових програм або в рамках міжуніверситетських договорів щодо вивчення окремих дисциплін (дотичних тематичі дослідження) регулюється в ОНУ Положенням про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення, переведення та зміни умов навчання студентів Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<https://cutt.us/cEWH>); Положенням про порядок визнання (перезарахування) результатів навчання учасників програм академічної мобільності в ОНУ імені І. І. Мечникова (<https://cutt.us/gLJuX>). Дані Положення розміщені у вільному доступі на офіційному веб-сайті ОНУ та в цілому гарантують надійність визнання результатів навчання за дисциплінами, які вивчалися у закладі-партнері. Водночас особливості перезарахування, які стосуються третього рівня вищої освіти, в Положенні про порядок визнання (перезарахування) детально не прописані, а лише заявлені як сфера відповідальності декана та Вченої ради (п. 2.1 Положення). Зі спілкування з менеджментом ЗВО, керівниками структурних підрозділів, здобувачами та їхніми науковими керівниками з'ясовано, що подібна практика перезарахування на даній ОНП застосовувалася як перезарахування результатів стажування двох осіб: випускниці ОНП, яка вже захистила дисертацію в разовій спецраді Алексеєвської Г. С. (з 01.01.2020 р. по 01.03.2020 р. стажування у Відкритому (Вільному) університеті Берліна, Німеччина, в рамках проєкту „Leonhard Euler Programm 2019/2020”) та Подгорної І. Ю. (стажування з 10.02.2019 р. по 10.07.2019 р. в університеті міста Гранада, Іспанія, в рамках програми академічної мобільності Erasmus+ KA107), причому обидва випадки перезарахування стосувалося наукової складової. У випадку Подгорної І.Ю. наукове перезарахування вплинуло на зміну методології моделювання та спосіб отримання та валідації результатів дослідження; також в рамках нового підходу була написана наукова стаття в співавторстві з науковцями університету-партнеру (англійською мовою). Відповідно Положення про реалізацію права на академічну мобільність учасників освітнього процесу ОНУ імені І. І. Мечникова <https://cutt.us/S6If1> вивчення здобувачами навчальних дисциплін може відбуватися як на базі ОНУ, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність, чому сприяє наявність договорів про співпрацю з університетами-партнерами. Із зустрічей з фокус групами з'ясовано, що наразі практика вивчення здобувачами навчальних дисциплін в рамках реалізації права на академічну мобільність на даній ОНП не застосовувалася.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

В ОНУ імені І.І.Мечникова розроблено «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти» (<http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-neformal-osvita.pdf>), у якому унормовано порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами всіх рівнів освіти. Відповідно до нормативного документу, визнання результатів навчання повинно не перевищувати 10 % від загального обсягу кредитів, передбачених ОНП. Результати навчання можуть бути перезараховані, якщо вони за тематикою та змістом відповідають дисципліні, або її розділу. За наявності сертифікату з іноземної мови на рівні B2 дисципліна «Іноземна мова» перераховується з оцінкою «відмінно». Для здобувачів III рівня наявність сертифікату C1 є підставою для “зарахування певних кредитів, передбачених ОНП”, що не відповідає положенням п.27 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (Постанова КМУ №261), відповідно до якого в такому випадку здобувач може обрати будь-яку іншу ОК для вивчення. В Університеті існує чіткий алгоритм визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті як щодо необхідних документів, так і щодо учасників процедури та її термінів. ЕГ встановила, що на даній ОНП практика визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті відсутня.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Два випадки (50% з чисельності аспірантів) реалізації здобувачами третього ступеня освіти зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини» права на академічну мобільність (наукове довготермінове міжнародне стажування в рамках грантових програм) з перезарахуванням його результатів в науковій складовій ОНП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Можливість проведення вступних випробувань в усній формі (поряд з тестуванням) потенційно збільшує суб'єктивність оцінки і може вплинути на результати випробувань. Рекомендується застосувати переважно тестову форму вступних випробувань на ОНП або в інший спосіб максимізувати об'єктивність цих випробувань. Для здобувачів III рівня наявність сертифікату C1 є підставою для зарахування певних кредитів, передбачених ОНП, що не відповідає положенням Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук (Постанова КМУ №261), відповідно до якого в такому випадку здобувач може обрати будь-яку іншу ОК для вивчення. Рекомендується розширити норму зарахування всіх кредитів з мовної підготовки при наявності сертифікату C1 та забезпечити можливість вивчення альтернативної дисципліни (відповідно Постанови КМУ №261).

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Правила прийому на навчання містять конкретні аспекти процедури прийому, які стосуються даної ОНП та є чіткими і зрозумілими для вступників. Будь-які дискримінаційні положення в даних Правилах прийому не виявлені. Можливість проведення вступних випробувань в усній формі потенційно збільшує суб'єктивність оцінки і в цьому аспекті доцільно бути повністю замінено на тестову форму випробування. Необхідно деталізувати правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, для здобувачів PhD-програм. Використання ЗВО практики зарахування неповного обсягу дисципліни мовної підготовки у випадку наявності у здобувача сертифікату C1 потребує перегляду.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та

принципам академічної свободи.

Експертна група встановила, що форми та методи навчання повністю сприяють досягненню програмних результатів навчання. Дисципліни пропонуються за денною та вечірньою формами навчання. НПП, гаранті та кафедри мають можливість обирати методи та форми навчання, які забезпечують якісне навчання здобувачів та сприяють досягненню програмних результатів навчання, що регламентовано у «Положенні про організацію освітнього процесу в ОНУ» <https://cutt.us/KCw1l>. Студентоцентризований підхід забезпечується його регламентацією в Статуті університету (<https://cutt.us/GkHoi>), Положенням про організацію освітнього процесу в ЗВО, а також можливістю формування індивідуальної освітньої траєкторії Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі ОНУ (<https://cutt.us/BCgog>), можливістю академічної мобільності - Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу ЗВО (<https://cutt.us/Dh1gq>), визнанням неформальної освіти Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ЗВО (<https://cutt.us/6kRkA>). Форми організації освітнього процесу в контексті кожного ОК та ПРН наведено у робочих програмах (<https://cutt.us/RQbVu>), а вибір обумовлено змістом ОК і спрямованістю на досягнення ПРН. ЕГ вивчила матрицю відповідності забезпечення ПРН відповідними ОК відображено в ОНП 2020 (таблиця з ВСО). Вивчення робочих програм дисциплін дозволило констатувати, що основними методами навчання заявляються: лекції, розповіді, семінари, пояснення, демонстрування, диспути та дискусії, бесіди, наочні методи, рольові та імітаційні ігри, мозковий штурм, написання рефератів, есе. Вважаємо, що використання рефератів є недоцільним на рівні підготовки докторів філософії. ЕГ зазначає, що за характером логіки пізнання найчастіше використовуються такі методи: аналітичний, індуктивний, дедуктивний; за рівнем самостійної розумової діяльності: - проблемний, частково-пошуковий, дослідницький методи; за організацією – самостійна робота, індивідуальна та групова робота в аудиторії; за технологіями - застосування сучасних ІКТ, мультимедіа та програмного забезпечення; за методами контролю - усний, письмовий, тестовий, самоконтроль, контроль портфоліо. Методи навчання використовуються викладачами в залежності від інтересів аспірантів та за вибором викладачів. Результати опитування аспірантів (<https://cutt.ly/hnJRNRA>) підтверджують, що викладачі використовують різноманітні методики для забезпечення ефективності навчання. У ході проведення зустрічей з фокус-групами НПП та аспірантів визначено, що значна увага на ОНП приділяється самостійній підготовці та методам активного навчання, що відповідає цьому рівню освіти.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Експертною групою встановлено, що усі учасники освітнього процесу мають своєчасний, постійний та вільний доступ до інформації щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК Відповідна інформація розміщується на сторінках вебсайту ЗВО (<https://cutt.us/eq5ex>; <https://cutt.us/xYGd6>). За результатами зустрічі з аспірантами та випускниками було підтверджено, що інформація щодо навчальних дисциплін є доступною та надається їм у повному обсязі. «Положенні про організацію освітнього процесу в ОНУ» <https://cutt.us/F3Kqw>. В структурі вебсайту ЗВО є підрозділ, який присвячено питанням функціонування Факультету міжнародних відносин, політології та соціології та ОНП, що реалізуються на ньому (<https://cutt.us/EonT1>), а також всіх основних сфер функціонування ФМВПС. У розділі Спеціальності та спеціалізації (<https://cutt.us/ToVXv>) розміщено проекти для громадського обговорення, навчальні плани, навчальні програми (робочі програми навчальних дисциплін) та міститься показник дати його останнього оновлення. Інформацію щодо порядку та критеріїв оцінювання наведено в робочих програмах відповідних ОК, а їх особливості доводяться до аспірантів викладачами. Відеоекскурсії дозволили ЕГ встановити, що в приміщеннях та на стендах розміщено різноманітні матеріали щодо науково-освітньої діяльності. Аналіз динаміки думки аспірантів щодо різних аспектів реалізації ОНП (<https://cutt.us/GbBiV>) дає підстави стверджувати, що відбувається дослуховування до їх оцінок та покращення доступу і зрозумілості інформації щодо ОНП та ОК, у т.ч. в розрізі всіх ключових складових. На фокус групах ЕГ з'ясовано, що аспірантам своєчасно надається належна інформація про цілі, зміст та очікувані програмні результати навчання, порядок та критерії оцінювання.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

ЕГ встановила, що під час реалізації ОНП аспіранти мають достатні сприятливі умови для забезпечення ефективного поєднання навчання і досліджень. До освітньої складової ОНП входять такі дисципліни як ОК1, ОК2, ОК5 та ОК6, які значною мірою спрямовані на здобуття дослідницьких компетентностей. За результатами зустрічі з аспірантами та випускниками ЕГ встановила, що вони мають вільний вибір співавторів для публікації, програм академічної мобільності; науковці-викладачі завжди готові надати консультації та поради. Завдяки роботі Товариства молодих вчених ЗВО (<https://cutt.us/jEsgm>) проводяться міжнародні науково-практичні конференції, вебінари, наукові конкурси. В умовах пандемії освітній процес знаходять достатню підтримку на рівні ЗВО, що викладено у спеціалізованому підрозділі сайту (<https://cutt.us/iBKwe>) і Тимчасовим порядком організації проведення сесії та річної атестації здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня за дистанційною формою в ЗВО в умовах карантину (<https://cutt.us/4gw2w>), однак платформи дистанційного навчання не знайшли поширення на ОНП. Результати дослідницької діяльності можуть бути враховані, як такі, що здобуті в академічній мобільності та у неформальній освіті (Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу ЗВО (<https://cutt.us/qxuVy>), визнанням неформальної освіти Положенням про порядок визнання

результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ЗВО (<https://cutt.us/jfy7P>), а також в якості результатів виконання індивідуальних завдань з окремих дисциплін. В освітній процес імplementовано методи навчання, засновані на дослідженнях, зокрема в ОК7 передбачено виконання індивідуального науково-дослідного (творчого) завдання; ОК4 і ОК6 – презентація результатів наукового дослідження та публічний виступ з теми наукового дослідження; ОК3 – Індивідуальне навчально-дослідне завдання «Укладення портфоліо аспіранта»; ОК2 - виконання робіт у спеціалізованому програмному інструментарії. В усіх ОК передбачено формування ЗК та СК дослідницького характеру. НП передбачено проходження асистентської педагогічної практики з професійно-орієнтованої підготовки фахівців за дисциплінами, які викладає науковий керівник або в межах тематики дисертаційної роботи аспіранта. Аспіранти активно займаються дослідницькою діяльністю під час написання дисертаційної роботи маючи можливість безкоштовно користуватись ресурсами баз даних SCOPUS та WoS, що забезпечується бібліотекою ЗВО. Встановлено, що аспірантка Алексеевська Г. С. у 2020 р. проходила стажування у Відкритому університеті Берліна (Німеччина), в рамках проекту „Leonhard Euler Programm 2019/2020”; Подгорна І. Ю. - в університеті міста Гранада (Іспанія) у 2019 р. в рамках програми академічної мобільності Erasmus+ KA107. На базі Факультету створено та функціонує значна кількість науково-освітніх Центрив (<https://cutt.us/5jB6A>), які різнобічно сприяють реалізації наукового потенціалу аспірантів.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

У більшості випадків у робочих програмах є посилання на нещодавні праці, у т.ч. праці викладачів (крім ОК1, ОК4). Система перегляду та оцінювання змісту ОК спирається на роботу проектної групи, до складу якої входять НПП, які постійно підвищують кваліфікацію (Таблиця 2 ВСО); відгуки роботодавців та побажання аспірантів (протокол засідання кафедри № 9 від 28.05.2020, № 8 від 28.04.2021). ЕГ виявлено, що ОНП оновлюється практично щороку (2016, 2019, 2020), при цьому відбуваються зміни у складі ОК За період з 2016 по 2020 рік доречно було додано ОК загальної підготовки – «Комунікаційні технології наукового дискурсу» (Кондратенко Н. В. Дебати як мовленнєвий жанр українського політичного дискурсу// Актуальні проблеми філології та перекладознавства: збірник наукових праць. Хмельницький, 2019. Вип. 16. С. 99–104; Кондратенко Н.В. Вербальна агресія у спілкуванні в соціальних мережах: актуалізація етнічних стереотипів // Записки з українського мовознавства. Одеса: Полипринт, 2019. Вип. 26, Т. 2. С. 227–233.) та «Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень», а також за порадами роботодавців та зверненнями аспірантів збільшено обсяг вибіркового набір вибіркового дисциплін, наприклад «Психологія ефективного управління часом», «Інтернаціоналізація освітньо- наукової діяльності», «Методи статистичної обробки даних», «Соціально-економічні наслідки міжнародних потоків міграції та біженців у Європейський Союз та Україні» тощо. Сучасні практики та наукові досягнення обговорюються на засіданнях кафедр (зокрема, протокол засідання кафедри № 4 від 26.12.2018, № 10 від 3.07.2019, № 5 від 29.01.2020) та проектної групи. Зокрема, лише у 2020 році НПП та аспірантами ОНП опубліковано 6 статей у виданнях, що входять до бази даних Scopus (наприклад, Yakubovskiy, S., Alekseevskaya, H., Tsevkukh, J. (2020) Impact of the European central bank monetary policy on the financial indicators of the Eastern European countries, Journal Global Policy and Governance: Vol. 9 No. 1, P. 37-49), та ряд монографій (наприклад, НДДКР як основа зростання багатонаціональних підприємств (Сергій Якубовський, Анастасія Шаповал) // Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка. Монографія / За ред. О. І. Рогача. К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. С. 167 – 185; Якубовський С.О., Шкабарін Г.Г. Національна конкурентоспроможність економіки України та її вплив на місце країни в глобальних і регіональних економічних процесах // Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин. Колективна монографія – Х. ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – С. 338 – 356.), що було враховано при оновленні робочих програм. Матриця забезпечення ПРН відповідними компонентами ОНП в цілому відповідає змісту ОК, що викладено в робочих програмах навчальних дисциплін (крім ОК4, де пропущено її відповідність ПРН2).

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Відповідно до Статуту (<https://cutt.us/XSB2i>) інтернаціоналізація вищої освіти є одним з принципів освітньої діяльності ЗВО. В Стратегічних пріоритетах розвитку ОНУ на 2020 - 2025 роки (<https://cutt.us/Muj6y>), до ключових пріоритетів віднесено інтернаціоналізацію діяльності (напрямок 3) та синергійний розвиток фундаментальних і прикладних досліджень та запровадження інновацій (напрямок 2). В ході зустрічей зі здобувачами вищої освіти було з'ясовано, що вони активно користуються можливостями програм міжнародної академічної мобільності; причому ці програми переважно фінансуються за рахунок міжнародних грантів. НПП та аспіранти мають можливість отримувати матеріали з внутрішньоуніверситетських та передплачених міжнародних наукометричних баз даних (СКОПУС – ScienceDirect, Web of Science,), що забезпечується бібліотекою ЗВО (<https://cutt.us/NxmpR>). Гарант програми поінформував ЕГ, що розглядається питання залучення на навчання іноземного аспіранта з КНР. Питання міжнародної академічної мобільності регламентовано Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу ЗВО (<https://cutt.us/ocn7O>). В результаті участі ЗВО у міжнародних проектах відбувається покращення матеріально-технічного забезпечення науково-освітньої діяльності, зокрема в рамках міжнародного проекту QUAERE у новому корпусі ЗВО конференційну залу (ауд. 202) обладнано мультимедійною системою. Під час спілкування аспіранти висловили задоволення можливостями інтернаціоналізації навчання на ОНП. З огляду на невелику кількість здобувачів, практично всі з них мають можливість долучення до програм міжнародної академічної мобільності. Встановлено, що 50% аспірантів, які зараз навчаються на 1-3 курсах ОНП, вже мають публікації у журналах, що індексуються у Scopus та/або Web of Science. Долучення аспірантів до здобутків світової науки також забезпечується регулярним проведенням кафедрою та ЗВО

міжнародних конференцій (наприклад, <https://cutt.us/SI1Jb>). Викладачі користуються можливостями інтернаціоналізації - Якубовський С.О. пройшов підвищення кваліфікації в Болонському університеті, Італія, 28 жовтня - 5 листопада 2017 року, Віт Н.П. брала участь у міжнародному проекті Британської Ради в Україні «Англійська мова для університетів» (2014-2018), Горняк О. В. має у 2019 році три публікації в наукових виданнях, що індексуються Scopus та WoS. Крім того, Якубовський С.О. виступає керівником проекту Програми Європейської Комісії імені Жана Моне (№ 2019-2068/001-001) на 2019-2022 рр. Міжнародна академічна мобільність та міжнародні академічні проекти підтримуються з 2015 року шляхом їх регламентації в Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу в ЗВО (<http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/mobility.pdf>), а також діяльністю Інституту міжнародної освіти ЗВО (<http://onu.edu.ua/uk/intern-institute>) та його внутрішнього Еразмус офісу (<http://erasmus.onu.edu.ua/uk/>).

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

На базі Факультету створено та функціонує значна кількість науково-освітніх Центрив (<https://cutt.us/5jB6A>). Встановлено, що 50% аспірантів, які зараз навчаються на 1-3 курсах ОНП, вже мають публікації у журналах, що індексуються у Scopus та/або Web of Science. З огляду на невелику кількість здобувачів, практично всі з них мають можливість долучення до програм міжнародної академічної мобільності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

На думку ЕГ, ЗВО доцільно підвищити залучення аспірантів до подання заявок та реалізації фундаментальних досліджень, що фінансуються в Україні. Рекомендується поширити практику викладання дисциплін іноземною мовою для залучення іноземних студентів. В умовах тривалих карантинних обмежень рекомендується розглянути питання системного використання платформ дистанційного навчання. Вважаємо, що недоречно використовувати на PhD рівні написання рефератів, як форми, яку доцільно широко використовувати на першому та другому рівнях вищої освіти. Забезпечити оприлюднення у відкритому доступі методичних рекомендацій для аспірантів в розрізі кожної ОК. ЕГ вважає, що доцільно було б посилити освітні компоненти питаннями економіко-математичного моделювання. Запропоноване власне бачення ПРН, де формулювання ПРН4 та ПРН11 є близькими за формулюванням, потребує доопрацювання.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що Освітньо-наукова програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 4. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у ОНП цілей та ПРН, відповідають принципам студентоцентризму та академічної свободи, чому сприяє значна кількість науково-освітніх Центрив. Водночас ЕГ рекомендує розглянути питання системного використання платформ дистанційного навчання. Учасники освітнього процесу мають належний доступ до інформації щодо цілей, змісту та ПРН, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК, однак доцільно забезпечити оприлюднення у відкритому доступі методичних рекомендацій для аспірантів в розрізі кожної ОК. ЗВО забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОНП, однак ЗВО доцільно підвищити залучення аспірантів до подання заявок та реалізації фундаментальних досліджень, що фінансуються в Україні. НПП належним чином оновлюють зміст освіти. Навчання, викладання та наукові дослідження дійсно пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності на ОНП.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Загальні форми контрольних заходів та система оцінювання здобувачів вищої освіти визначені Положенням про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова (<https://cutt.us/s7ZQN>). Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти містяться у робочих програмах, які оприлюднюються на сайті університету та регулярно оновлюються. У процесі контролю активно використовуються новітні освітні технології, зокрема використовуються платформи ZOOM, Google Meet та інші, що забезпечує можливості дистанційного контролю виконання завдань. Водночас ЕГ пропонує розглянути питання системного використання платформ дистанційного навчання для цілей ефективного здійснення контрольних заходів. Співбесіда з аспірантами засвідчила, що для більшості з них критерії оцінювання загалом є чіткими та зрозумілими. ЕГ з'ясувала, що наявні критерії дозволяють встановити досягнення результатів навчання за ОНП. ЕГ рекомендує оприлюднити на сайті анотації та силабуси до кожної з ОК.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» відсутній. Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану. ОНП передбачає, що нормативною формою атестації є прилюдний захист результатів науково-дослідницької роботи, які представлені у вигляді дисертації, що відповідає вимогам Постанови КМУ від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах). ЕГ підтверджує наявність у ЗВО практики щорічного звітування аспірантів щодо виконання індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, що підтверджується витягами із протоколів засідань кафедри, на яких обговорювались результати виконання аспірантами спеціальності «Міжнародні економічні відносини» індивідуальних навчальних планів та індивідуальних планів наукового дослідження.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Під час зустрічі із здобувачами та НПП було з'ясовано, що форми контрольних заходів та критерії оцінювання повідомляється викладачами в усній формі на початку навчального семестру та прописані у відповідних робочих програмах. Також терміни проведення модульного і підсумкового контролю визначаються заздалегідь, вносяться у графік та оприлюднюються на кафедрі та факультеті міжнародних відносин, політології та соціології. ЕГ засвідчує, що правила проведення контрольних заходів в ОНУ є у відкритому доступі та визначені у наступних нормативно-правових документах: Положенням про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І.Мечникова (Розділ 3) (<https://cutt.us/DSQLI>). Процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів регулюються: Положенням про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ (Розділ 4) (<https://cutt.us/AhGKd>); Положенням про політику та порядок врегулювання конфліктних ситуацій (<https://cutt.us/Vkaol>) (Розділ 4. Скарга подається до Комісії у письмовій формі (в електронному або паперовому вигляді) і повинна містити опис порушення права особи, визначення моменту (часу), коли відбулося порушення, факти і можливі докази, що підтверджують скаргу); Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу (<https://cutt.us/qPzrR>). Процедури щодо вирішення конфліктних питань існують, але через відсутність випадків таких ситуацій, про що було заявлено експертній групі на зустрічах з фокус-групами, ефективність і прозорість відповідних процедур перевірити досить складно. ЕГ вважає за потрібне підтримати висновки Центру забезпечення якості ОНУ за результатами опитування аспірантів (<https://cutt.us/QUc2d>) щодо посилення роботи з забезпечення поінформованості здобувачів вищої освіти про порядок оскарження результатів заліків, іспитів; порядок перекладання заліків, іспитів; процедуру реагування на порушення академічної доброчесності; процедуру врегулювання конфліктних ситуацій тощо.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

В ОНУ розроблений Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу ОНУ <https://cutt.us/WzuxM> та Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців ОНУ. Перевірка наукових робіт та професійно-кваліфікаційних праць на плагіат здійснюється за допомогою сервісу «Unichек», що підтверджується існуючими договорами у ЗВО. В обов'язковому порядку перевіряють дисертаційні дослідження, статті для збірників наукових праць ЗВО, монографії вчених університету, підручники та навчальні посібники, навчально-методичні посібники, підготовлені авторами (викладачами) до розгляду різними радами університету. ЕГ наведено довідку щодо перевірки на плагіат

дисертаційної роботи Алексєєвської Г. С. В ході бесіди із здобувачами та НПП ЕГ з'ясувала, що політики та процедури ЗВО щодо академічної доброчесності є чіткими та зрозумілими. Також учасники освітнього процесу зазначили, що вони обізнані з політикою академічної доброчесності та наслідками її порушення. Випадків виявлення порушення академічної доброчесності на ОНП протягом періоду здійснення освітньої діяльності не було. ОНУ приймає участь у проєкті «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (<https://cutt.ly/7nJT48m>), у межах якого проводиться опитування «Академічна доброчесність та якість освіти» (<https://cutt.ly/6nJTZ7j>), Центр забезпечення якості освіти підтримує академічну доброчесність шляхом проведення вебінарів, випуску інформаційного бюлетеня (<https://cutt.ly/ynJTHJz>). Також, у Кодексі академічної доброчесності учасників освітнього процесу ОНУ визначена відповідальність здобувачів за порушення академічної доброчесності, а саме: зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо; повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо); повторне проходження відповідного освітнього компоненту освітньої програми; проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника; позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо; повідомлення суб'єкта, який здійснює фінансування навчання (проведення наукових досліджень), установи, що видала грант на навчання (дослідження), потенційних роботодавців, батьків здобувача вищої освіти про вчинене порушення; виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу; позбавлення академічної стипендії; відрахування з Університету. На зустрічах з гарантом та завідувачем бібліотеки було підтверджено, що у ЗВО використовується репозитарій, де зберігаються дипломні роботи та дисертації.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Наявність у відкритому доступі робочих програм навчальних дисциплін ОНП із чітко прописаними формами та критеріями оцінювання. Підтримка культури академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

ЕГ рекомендує оприлюднити на сайті анотації та силабуси до кожної з ОК. Варто підсилити рівень поінформованості здобувачів вищої освіти про: порядок оскарження результатів заліків, іспитів; порядок перескладання заліків, іспитів; процедури врегулювання конфліктних ситуацій.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

ОНП доктора філософії «Міжнародні економічні відносини» в цілому відповідає вимогам Критерію 5, а виявлені недоліки є несуттєвими та можуть бути усунені відповідно до рекомендацій.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

На ОНП в цілому викладає 18 викладачів, з яких 100% мають науковий ступінь або вчене звання. Серед 8-ми викладачів, що викладають обов'язкові дисципліни 100% є штатними працівниками, п'ятеро (62,5%) є докторами наук; троє мають публікації в журналах, які індексуються в Scopus та/або Web-of-Science. Двоє викладачів (Кифак А.О. та Родіонова Т.А.) володіють англійською мовою на рівні C2, що підтверджено відповідними сертифікатами. Академічна та/або професійна кваліфікація переважної більшості викладачів забезпечує досягнення визначених даною ОП цілей та ПРН. Водночас в окремих випадках академічна активність викладачів (в контексті написання наукових статей релевантних дисциплінам, що викладаються) недостатньо співвідноситься з конкретною ОК, зокрема це стосується: Бігунової Н.О. - для ОК "Academic writing"; Чайковської М.П. - для ОК "Наукова проєктна діяльність та інтелектуальна власність"; Біг Н.П. - для ОК "Academic writing"; Кондратенко Н.В. - для ОК "Комунікаційні технології наукового дискурсу" (має бути більше дотичності саме до наукового, а не тільки політичного, соціального дискурсу); Крючкової Н.М. - для ОП "Інтернаціоналізація освітньо-наукової діяльності";

Ніколаєва Ю.П - для ОК “Кластерні мережі у світовому бізнесі” та “Сучасна теорія спільних підприємств”. Як наслідок, для названих ОК ускладнюється повноцінне досягнення ПРН та цілей ОП в контексті забезпечення ОК викладачами з релевантними компетентностями.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Конкурсний добір викладачів в Університеті регламентується Положенням про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників ОНУ» та укладання з ними трудових договорів (контрактів) (<https://cutt.us/A4zKT>); загальна процедура відбору (п.1.6 та п.5 Положення) прописана чітко, є зрозумілою, спрямованою на оцінку професіоналізму НПП та не містить дискримінаційних положень. Порядок оголошення та проведення конкурсу (п. 4 Положення) передбачає всі етапи та процедури, прописаний чітко та зрозуміло та реалізується у повній відповідності до затвердженого тексту цього порядку (остання обставина підтверджена на зустрічі з НПП). Оголошення про проведення конкурсу, терміни та умови його проведення публікуються в друкованих засобах масової інформації та розміщується на офіційному сайті ОНУ. В ході спілкування з НПП, гарантом ОНП проф. Якубовським С.О. та начальником відділу кадрів Бахір І.М. ЕГ з'ясувала, що під час проведення конкурсу на посади викладачів до уваги беруться як формальні критерії, визначені Положенням (науковий ступінь із відповідної галузі знань; вчене звання, науково-педагогічний досвід не менше ніж 5 років, науково-методичні праці за фахом і у виданнях, що індексуються міжнародними науково-метричними базами даних; наявність стажування в останні 5 років), так і спроможність забезпечити викладання конкретних ОК (академічна та/або професійна активність). На зустрічі з НПП, а також керівництвом Університету та керівниками структурних підрозділів ЕГ з'ясувала, що до критеріїв добору також включаються результати рейтингування НПП. Експертна група вважає, що остання обставина може негативно вплинути на дотримання принципу рівних умов конкурсного добору, якщо на вакантну посаду подаватимуться як працівники Університету, так і претенденти з інших ЗВО. Рекомендуємо створити більш чіткі та рівні для всіх учасників конкурсного добору умови (критерії) відбору.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Як було зазначено в п. 2.5 цього звіту, ЗВО наголошує у Відомостях про самооцінювання про широке коло потенційних роботодавців, до яких належать: державні установи України; ЗВО Європейського Союзу; ЗВО України; іноземні корпорації; компанії України. Виходячи з цього, випускова кафедра світового господарства і МЕН є найбільш реалістичним та зацікавленим роботодавцем для здобувачів даної ОНП. ЕГ констатує, що вже відбулося працевлаштування випускниці даної ОНП Алексеєвської Г.С., що свідчить про успішність організації освітнього та наукового процесів на даній ОНП випускової кафедри як основного роботодавця. Серед інших роботодавців, позиції яких враховуються при формуванні професійних компетентностей здобувачів та реалізації освітнього процесу на ОНП, гарант ОНП зазначив Регіональний ландшафтний парк Одеської обласної ради «Тигульський», ТОВ «Старк Шиппінг» та ТОВ «ТГ МАКРА». На зустрічі з роботодавцями представники ТОВ «Старк Шиппінг» Копилова О.В. та міжнародної корпорації «V.Ships» Зайдман Г.Б. відзначили, що результати наукової діяльності здобувачів активно впроваджуються у практичну діяльність цих компаній. На зустрічі з роботодавцями було з'ясовано, що вітчизняні та іноземні компанії, ознайомившись зі змістом ОНП, рекомендують своїм співробітникам вступати на цю програму. Так, у 2020 році на навчання на даній ОНП вступила співробітниця науково-виробничої багатопрофільної фірми "ТЕРРА" Шаповал А.В., а представник міжнародної корпорації «V. Ships» Зайдман Г.Б. заявив ЕГ про своє бажання вступити на навчання за даною ОНП у 2021 році. Реалізація освітнього процесу на даній ОНП з боку потенційних роботодавців відбувається за рахунок проведення занять з ОК, що націлені на здобуття спеціальних, загальнонаукових, мовних компетентностей та універсальних навичок дослідника викладачами ОНУ, а також закордонними фахівцями (наприклад, проведення циклу лекцій зі спеціальності професором Теохарісом Грігоріадісом з Інституту Східної Європи Вільного університету Берліну (більш детально в п. 6.4)).

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Університет активно залучає до проведення занять, лекцій, майстер-класів тощо зовнішніх професіоналів-практиків, в тому числі іноземних фахівців. Зі спілкування ЕГ з гарантом ОНП проф. Якубовським С.О було з'ясовано, що у межах цього співробітництва кафедри з Місією Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні зі здобувачами ОНП «Міжнародні економічні відносини» зустрічались: Андзей Ритвінській – голова офісу Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні (Польща); Ярмо Кемпнінен – експерт з питань прикордонного управління (Фінляндія); Маттіас Грошвіц (Німеччина) - експерт з питань транскордонної злочинності; Майкл Домес, експерт з питань прикордонного контролю та управління (Німеччина); Урмас Койду (Естонія), експерт з питань митного контролю. Аспіранти кафедри навели факти професійного спілкування з Роу Томасом (Австрія), експертом з питань зовнішньої торгівлі, викладачем Віденської дипломатичної академії під час візиту викладачів та студентів цієї Академії до ОНУ, а також проведення лекцій професором Теохарісом Грігоріадісом у липні 2019 році (Інститут Східної Європи Вільного університету Берліну), присвячених сучасним проблемам соціально-економічного розвитку ЄС. Гарант ОНП повідомив, що проф. Теохаріс Грігоріадіс в

липіні 2021 року планує викладання циклу лекцій «Міжнародна макроекономіка» для аспірантів даної ОНП. Під час фокус-груп експертна група також з'ясувала долучення Університету до програми CFA Institute University Affiliation Program, в межах реалізації якої аспіранти зустрічалися з професіоналами-практиками у сфері міжнародних фінансів; зокрема: онлайн-зустріч: «Погляд у майбутнє: професіоналізм та відповідальність» за участю Ендрю Безп'ятова, керуючого директора «Dragon Capital»; Марії Репко, заступника директора Центру економічної стратегії; Олексія Блінова, головного економіста «Альфа Банка» Україна. ЕГ зазначає високий ступінь активності щодо залучення професіоналів-практиків до проведення аудиторних занять та інших зустрічей на даній ОНП.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

ОНУ імені І.І.Мечникова сприяє професійному розвитку викладачів в першу чергу через співпрацю з іншими організаціями, в тому числі закордонними, що позитивно впливає на якість академічної активності викладачів в контексті їхніх основних професійних потреб: популяризації результатів досліджень; сумісних дослідженнях з науковцями в межах внутрішньої та/або зовнішньої мобільності тощо. Система професійного розвитку в ОНУ сприяє задоволенню цих основних потреб професійного розвитку НПП; зокрема це стосується технічної та організаційної підтримки щодо проектування та супроводження грантів, а також мотивування підвищення викладацької майстерності через викладання за кордоном. Зокрема, проф. Якубовський С.О. підвищував кваліфікацію у Болонському університеті; доц. Родіонова Т.А. - у Вільному університеті Берліну, доц. Бичкова Н. В. – під час участі у міжнародних програмах обміну: Erasmus + Staff training program at Free University of Berlin (Germany, Berlin, 23-27 April, 2018); Erasmus + Staff training week at West University of Timisoara (Romania, Timisoara, 15-19 April, 2019). Професійний розвиток завідувача кафедри має більш як 20-річну історію та постійно продовжується. Так., проф. Якубовський С. О. був науковим дослідником в Ельському університеті (США, 1999 р.), у Колумбійському університеті (Нью-Йорк, США, 2004-2005 рр.), в Інституті світової економіки (Кіль, Німеччина, 2014 р.) та брав участь у більш ніж 20 міжнародних проектах; є членом наукових рад двох європейських журналів – «Journal Global Policy and Governance» та «Journal Transition Studies Review», які індексуються у базі даних «Scopus». Як викладач-науковець проводив лекції у Вільному університеті Берліна (квітень-травень 2018 р., січень 2019 р.), в Болонському університеті (жовтень-листопад 2017 р.), в університеті м. Фоджі (Італія, березень 2016 р.). Проф. Якубовський С. О. є академічним координатором проектів Європейського Союзу імені Жана Моне «Відносини Європейського Союзу та України у Фокусі: сусіди чи партнери?» та «Соціальне та економічне включення біженців та мігрантів до Європейського Союзу: виклики для України». На професійний розвиток викладачів впливають і інші, крім стажувань та участі у міжнародних проектах, чинники. Так, на зустрічі з представниками структурних підрозділів керівник Центру забезпечення якості освіти Анненкова І.П. зазначила, що наявність рейтингу викладачів, а також періодичне оцінювання професійної компетентності та якості викладання здобувачами освіти додатково стимулюють розвиток НПП.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

В Університеті передбачені види, критерії та процедури заохочення (морального та матеріального) співробітників ЗВО, які позначені у внутрішніх ноормативних документах: Статуті (<https://cutt.us/1LJ1s>) та «Положенні про матеріальне заохочення співробітників ОНУ» (<https://cutt.us/ElfZ2>). Відповідно до цих документів встановлюються надбавка за високі досягнення в праці, за особливі успіхи у вирішенні сучасних наукових проблем на світовому рівні, за використання у роботі знання іноземної мови тощо. Водночас зі спілкування з НПП експертна група з'ясувала переважання нематеріального заохочення викладачів, а також відсутність преміювання за розвиток викладацької майстерності. ЕГ рекомендує керівництву Університету розробити додаткову систему стимулів до розвитку викладацької майстерності НПП, в тому числі на даній ОНП.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Університет активно залучає до проведення занять, лекцій, майстер-класів тощо зовнішніх професіоналів-практиків, в тому числі іноземних фахівців.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Додавання до критеріїв відбору на вакантні посади результатів рейтингу викладачів ОНУ може негативно вплинути на дотримання принципу рівних умов конкурсного добору, якщо на вакантну посаду подаватимуться як працівники Університету, так і претенденти з інших ЗВО. Рекомендуємо створити більш чіткі та рівні для всіх учасників конкурсного добору умови (критерії) відбору. Необхідно створити додаткові умови для стимулювання розвитку викладацької майстерності НПП, як матеріальні, так і нематеріальні.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

ОНУ імені І.І.Мечникова сприяє професійному розвитку викладачів в першу чергу через співпрацю з іншими організаціями, в тому числі закордонними, що позитивно впливає на якість академічної активності викладачів в контексті збільшення наукових публікацій за результатами міжнародних довготермінових стажувань, в т.ч. в межах грантових програм та підвищення їхньої викладацької майстерності за рахунок досвіду викладання за кордоном. Університет активно залучає до аудиторних занять зовнішніх професіоналів-практиків, в тому числі іноземних фахівців. Водночас є потенційна проблема зі створенням рівних для всіх учасників конкурсного добору критеріїв відбору. Додавання до критеріїв відбору на вакантні посади результатів рейтингу викладачів ОНУ може негативно вплинути на дотримання принципу рівних умов конкурсного добору, якщо на вакантну посаду подаватимуться як працівники Університету, так і претенденти з інших ЗВО. Стимулюванню розвитку викладацької майстерності в ЗВО приділяється недостатньо уваги.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Достатність та якість матеріально-технічних ресурсів ОНУ була здійснена ЕГ на основі фото, відео (<https://cutt.us/NDLNt>) та віртуальної екскурсії корпусом, бібліотекою, гуртожитком ОНУ у режимі реального часу, що було проведено гарантом ОНП, представниками допоміжних підрозділів та НПП, результатів спілкування із НПП та здобувачами вищої освіти під час фокус-груп. ЕГ з'ясувала, що навчально-методичне забезпечення даної ОНП сприяє досягненню цілей, завдань та ПРН. Здобувачі ОНП забезпечені вільним доступом до усіх бібліотечних фондів (наукової, навчальної та навчально-методичної літератури, наукової та професійної періодики, репозитарію тощо). Наукова бібліотека ОНУ має підписку до інформаційних платформ з доступом до видань Web of Science, East View, EBSCOhost, Springer, ЛИГА ЗАКОН тощо. Як зазначила завідувачка бібліотеки, з 2021 року у ОНУ є можливість користуватися повнотекстовою базою даних ScienceDirect від компанії Elsevier. Під час відеоогляду матеріально-технічної бази ЗВО ЕГ мала змогу переконатися у зручності, комфортності та сучасності оснащення університетської бібліотеки та читального залу. Центр навчальної літератури містить 3 комп'ютерних класи зі 130 комп'ютерами та вільним доступом до мережі Інтернет. Всі аудиторії, що використовуються в освітньому процесі за даною ОНП оснащені сучасним мультимедійним та іншим обладнанням, що сприяє якісному освітньому процесу. Якість аудиторного фонду перебуває у відмінному стані. Навчальні аудиторії та комп'ютерні класи відремонтовані, мають якісне освітлення, меблі тощо. Соціально-побутова інфраструктура ОНУ включає достатню кількість місць в гуртожитках, хороші умови проживання, доступ до спортивної інфраструктури, до їдалень. В ході опитування фокус-груп здобувачів та органів студентського самоврядування скарг та зауважень щодо забезпечення фінансовими та матеріально-технічними ресурсами не надходило. Здобувачі повністю задоволені матеріально-технічними ресурсами. В ОНУ діють Центри культури і мови та Центр культури та дозвілля студентів та співробітників (<https://cutt.us/6InBv>).

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

В результаті зустрічей зі здобувачами, НПП та головним бухгалтером ОНУ ЕГ з'ясувала, що на даній ОНП забезпечується безоплатний доступ до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької, наукової діяльності в межах освітньої програми. Окрім описаних вище наявних умов для проведення занять та самонавчання, в ОНУ є й інші складові освітнього середовища, які доступні для здобувачів ВО та НПП. Це ботанічний сад та внутрішні дворики, музеї (зоологічний, палеонтологічний, геолого-мінералогічний, рідкісної книги), гідробіологічна станція, спортивні зали, стадіон. Під час зустрічі із здобувачами було висловлено невдоволення запущеним станом стадіону та побажання його невідкладного ремонту. Органи студентського самоврядування поінформували експертну групу, що вони залучають здобувачів ВО до культурних заходів («Студентські ігри», «Мечников фест», святкування Дня факультету, відвідування театрів). Позитивним моментом ЕГ зазначає, що в умовах браку фінансових ресурсів в ОНУ використовується безкоштовна, ліцензійно-чиста операційна система Лінукс, що запобігає використанню неліцензійного програмного забезпечення.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Здобувачі та НПП поінформували експертну групу, що в університеті функціонує психологічна служба, яка сприяє захисту психічного здоров'я усіх учасників навчально-виховного процесу (<https://cutt.us/mPzTX>). Також викладачі та здобувачі вищої освіти безкоштовно обслуговуються у поліклініці №21, медичному пункті, який розташований у приміщенні гуртожитка №6. В ОНУ і на факультеті є скриньки довіри, у яких можуть залишити свої побажання усі учасники освітнього процесу. ЕГ від проректора Запорожченко О.В. надано звіти щодо доступності корпусів ОНУ, зокрема корпусу за адресою: Французький бульвар, 24/26, де відбувається навчання за ОНП "Міжнародні економічні відносини". Відтак, за його словами, приведення їх до нормативних вимог 1) ДСТУ Б ISO 21542:2013 "Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища", 2) ДБН В.2.2-40:2018 "Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення" можливе тільки на основі проєктів реконструкції (облаштування), які розробляються організаціями (установами), що мають відповідний сертифікат. Вартість проєктних робіт перевищує 2 млн. грн., яких в університеті немає. За домовленістю з Міністром освіти і науки України, такі кошти будуть виділені університету наприкінці 2021 року або у 2022 році. Разом з тим, корпус, що розташований за адресою: Французький бульвар, 24/26, обстежений сертифікованим фахівцем та відповідає названим нормам. ЕГ з'ясувала, що проведення опитування здобувачів вищої освіти на даній ОНП щодо безпечності освітнього середовища у ЗВО не запроваджено.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Освітня підтримка здійснюється під час безпосереднього спілкування здобувачів освіти з викладачами, завідувачами кафедр, гарантом ОП, деканом факультету міжнародних відносин, політології та соціології. ЕГ з'ясувала, що важливим механізмом забезпечення інформаційної підтримки здобувачів ОНП є інтернет-сайт ЗВО, у тому числі сторінка факультету (<http://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps>), де висвітлюються актуальні новини та анонси подій, розклади занять тощо, а також сторінки у соціальних мережах (Facebook - <https://www.facebook.com/onupress>; Youtube - https://www.youtube.com/channel/UCowAaarctAx_lDejhFsEDxg). Для особистих звернень працює загально університетська «Скринька довіри ОНУ» (<https://cutt.us/dScTF>), скринька довіри встановлена у холі навчального корпусу, де знаходиться випускова кафедра ОНП. Основними напрямками роботи з соціальної підтримки є соціальний захист, поліпшення побутових умов у гуртожитках, організація оздоровлення та відпочинку. Щодо консультування в ході освітнього процесу, на кафедрі розроблений графік консультування здобувачів. Щодо іншої консультативної, в т.ч. соціальної, підтримки вона в залежності від ситуації та надається працівниками Психологічної служби (<https://cutt.us/oPofX>) та Юридичного центру (<https://cutt.us/2Piap>).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами в ОНУ забезпечуються Статутом ОНУ (п. 2.2. (10), відповідно якого одним з принципів освітньої діяльності є забезпечення доступу до ОП особам з особливими потребами (<https://cutt.us/U9m4N>)). В ОНУ впроваджуються інтеграційної моделі навчання та діють моделі супроводу процесу інклюзивного навчання. Для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами деякі корпуси та гуртожитки ОНУ обладнані: 1) пандусами; 2) спеціально обладнаними ліфтами, сходами. Водночас ці випадки є поодинокими, а наявні пандуси зроблені не у відповідності до ДБН (державні будівельні норми). Санвузли не обладнані відповідними кабінками для осіб з особливими потребами. ЕГ рекомендує сконцентрувати зусилля на збільшенні рівня доступності навчальних корпусів та гуртожитків для осіб з обмеженими можливостями; в тому числі щодо обладнання приміщень правильно облаштованими пандусами та санітарними вузлами.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

ЕГ з'ясувала, що в ОНУ розроблено та діє Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій у Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова (<http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-regulirovanie-kofliktov.pdf>); Антикорупційна програма Одеського національного університета імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/officialdocuments>). Створена комісія з врегулювання конфліктних ситуацій та прописана процедура їхнього врегулювання, а саме в ОНУ передбачено два шляхи реагування на випадки виникнення конфліктних ситуацій - формальний та неформальний. Скарга подається до Комісії у письмовій формі і повинна містити опис порушення права особи, зазначення моменту (часу), коли відбулося порушення, факти і можливі докази, що підтверджують скаргу. Скарга може бути подана протягом 30 робочих днів від дня вчинення

діяння (пункт 4). Здобувачі (Подгорна І.Ю. та Шаповал А.В.), а також викладачі (Горняк О.В., Якубовський С.О., Бичкова Н.В.) підтвердили, що в процесі реалізації ОНП конфліктних ситуацій не виникало.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

В аудиторіях облаштовані робочі місця, які забезпечені новітніми технічними засобами, що дозволяє проводити найбільш сучасні дослідження.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Не всі корпуси, в яких навчаються здобувачі за даною ОНП, повністю задовольняють потреби осіб з обмеженими можливостями. Необхідно активізувати роботу з підвищення рівня доступності всіх навчальних корпусів та гуртожитків для осіб з обмеженими можливостями, в тому числі за рахунок обладнання приміщень пандусами. Спортивний стадіон потребує невідкладного ремонту. ЕГ рекомендує проводити опитування здобувачів вищої освіти щодо безпечності освітнього середовища на ОНП.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

ОНП доктора філософії «Міжнародні економічні відносини» в цілому відповідає вимогам Критерію 7, а виявленні недоліки є несуттєвими та можуть бути усунені відповідно до рекомендацій.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

За результатами вивчення внутрішніх нормативних документів ЗВО та зустрічей із фокус-групами керівників ЗВО та підрозділів, НПП та аспірантів було встановлено, що у ЗВО розбудовано та реалізуються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП. Ці процеси регламентовано різноманітними документами. До процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП долучено широке коло стейкхолдерів – Вчена рада, Науково-методична рада, навчально-методичну комісію ФМВПС, Центр забезпечення якості освіти робоча група та група забезпечення спеціальності, гарант, аспіранти та декани факультетів. Якість ОНП в ЗВО системно забезпечується передусім завдяки функціонуванню внутрішньої системи забезпечення якості освіти, якою регламентовано процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП. Ректор, Вчена рада, відповідно Положення (Положення про Вчену раду <https://cutt.us/4M2P3>) визначає систему та затверджує процедури внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. З вересня 2020 року в ЗВО запроваджено Кодекс академічної доброчесності, який є одним з ключових складників системи внутрішнього забезпечення якості освіти (<https://cutt.us/GtdTy>), яким аспіранти та викладачі зобов'язані декларувати зобов'язання дотримуватись академічної доброчесності. Положення про Науково-методичну раду (<https://cutt.us/k6zPF>) визначає мету її діяльності як удосконалення навчально-методичної роботи; Положення про навчально-методичну комісію (<https://cutt.us/L4IOF>) визначає мету її діяльності як позаштатного органу сприяння координації науково-методичної та організаційної роботи для підвищення якості ВО; Політика забезпечення якості вищої освіти ЗВО (<https://cutt.us/V1mQT>), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в ЗВО (<https://cutt.us/u54S9>), Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців ЗВО (<https://cutt.us/nnHt8>), Положення про моніторинг якості освіти в ЗВО (<https://cutt.us/bCtbn>), Положення про організацію і проведення опитування здобувачів вищої освіти в ЗВО (<https://cutt.us/1MVSK>), Положення про Центр забезпечення якості освіти ЗВО (<https://cutt.us/NeovW>), яке забезпечує моніторинг якості ОНП, організаційний та методичний супровід. До інших важливих складників системи внутрішнього забезпечення якості освіти відносяться Положення про політику та порядок урегулювання конфліктних ситуацій в ЗВО (<https://cutt.us/E15Y5>), Положення про організацію освітнього процесу в ЗВО (оновлена редакція 2020) (<https://cutt.us/FCpy2>). Положенням про освітні програми в ЗВО (<https://cutt.us/ynsOr>) регламентовано питання розроблення та затвердження ОНП, діяльності групи забезпечення

та гаранта ОНП, поточного моніторингу, періодичного перегляду, оновлення та закриття освітніх програм. ЕГ встановлено, що регулярне оновлення ОНП та робочих програм є доказом реалізації відповідних процедур.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Внутрішні нормативні акти ЗВО, надані ЕГ докази свідчать, що такі перегляди ОНП є обов'язковою регулярною процедурою. За результатами співбесіди з аспірантами встановлено, що вони мають можливість та дійсно користуються нею щодо висловлення побажань та задоволення потреб і інтересів в контексті навчання на програмі. Ключовими формами висловлювання аспірантами їх думок є участь в опитуваннях (анонімне анкетування) та особисте спілкування з викладачами та гарантом. Як визначено Положенням про організацію і проведення опитування здобувачів вищої освіти в ЗВО (<https://cutt.us/wUIIdG>), опитування здійснюються з використанням затверджених науково-методичною радою Університету анкет. Під час зустрічі з представниками органів студентського самоврядування ЕГ виявлено, що студенти отримують від них різноманітну підтримку (сприяння спілкуванню студентів/ аспірантів між собою та з інших університетів; допомога з поселення у гуртожиток; допомога у виборі дисциплін; допомога у створенні резюме, збір інформації, підготовка документів; тощо). Суттєвий перегляд ОНП відбувся у 2020 році завдяки побажанням здобувачів, роботодавців та впровадженню вдалого досвіду інших ЗВО України та країн ЄС, доказами чого слугують витяги з протоколів засідань кафедри, на яких обговорювались питання ОНП (№ 2 від 31.10.2018, № 4 від 26.12.2018, № 10 від 3.07.2019, № 5 від 29.01.2020, № 9 від 28.05.2020, № 7 від 31 березня 2021 року). Зокрема, було збільшено кількість аудиторних занять та загальний обсяг дисциплін вільного вибору здобувачів (з 12 до 15 кредитів ЄКТС), кількість (з 9 до 16). Веб-сторінка "Відгуки випускників" (<https://cutt.us/VyuZP>) давно не оновлювалась та не містить відгуків аспірантів даної ОНП.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

ЕГ було встановлено, що основними роботодавцями для випускників ОНП виступають заклади вищої освіти та науки (за словами гаранта - 7 з 10 викладачів кафедри - випускники), міжнародні організації, підприємства та органи влади. В результаті зустрічей з представниками роботодавців та вивчення матеріалів ЕГ виявлено, що ЗВО має ряд договорів з іншими ЗВО про співробітництво (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). Взаємодія є представниками роботодавців носить переважно недоговірний характер, при цьому вони висловлювали зацікавленість у розвитку відносин з ЗВО та його випускниками. ЕГ вважає за доцільне покращити роботу щодо формалізації роботи з роботодавцями. Вивченням думок роботодавців займається переважно гарант ОНП, що дає йому можливість враховувати їх рекомендації з огляду на власне бачення щодо розвитку ОНП. Оскільки основним джерелом фінансування навчання на ОНП є кошти бюджету, то стримуючим чинником зростання кількості аспірантів є купівельна спроможність громадян та низька вмотивованість роботодавців до довгострокового фінансування навчання на ОНП. Нарощувати кількість осіб, що навчаються на ОНП ЗВО планує за рахунок іноземних аспірантів та аспірантів, які навчаються за рахунок приватних коштів. Умови ринку праці зумовлюють падіння попиту на вступ до магістратури, та, відповідно, аспірантури. Під час зустрічі з представниками роботодавців було виявлено, що вони інколи виступають з відкритими лекціями перед здобувачами ВО. Прийняттю оновленої редакції ОНП передувало її обговорення на засіданні кафедри 29 січня 2020 року, де брали участь представники роботодавців, які надавали пропозиції щодо покращення ОНП. Зокрема, від фінансового директора ТОВ «Старк Шіппінг», Копилова О.В., отримано пропозиції щодо збільшення часу на вивчення іноземних мов; від менеджера по роботі з персоналом міжнародної корпорації «V. Ships», Г.Б. Зайдмана - щодо використання сучасних методик статистичної обробки даних; від директора ТОВ "ТГ МАКРА" Роздорожнього М. М. – щодо посилення фокусу на сучасний інвестиційний процес. Під час перегляду ОНП було враховано досвід ряду ЗВО України та країн Європи, що знайшло оформлення у вигляді листів-підтримки (<https://cutt.us/Tok6r>).

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

В ЗВО питаннями взаємодії з випускниками займається Відділ сприяння працевлаштуванню випускників та студентів ОНУ (<http://depwork.onu.edu.ua/main-page.html>). У зв'язку з незначною кількістю випускників аспірантури та їх переважно працевлаштуванням у різних ЗВО збирання інформації щодо кар'єрного шляху випускників програми здійснюється на основі особистих контактів викладачів та випускників. За результатами зустрічі з представниками внутрішньої системи забезпечення якості (Анненкова І.) ЕГ було з'ясовано, що опитування випускників даної ОНП поки що не проводиться (на сьогодні є тільки одна випускниця, що працює в ОНУ імені І.І. Мечникова), а саме: випускниця Алексеєвська Г. С. працює безпосередньо на кафедрі, яка є базовою для ОНП, то її кар'єрна траєкторія та думки щодо власного розвитку та розвитку ОНП враховуються в робочому порядку, зокрема під час її участі в обговоренні проектів ОПН (ЕГ отримала відповідні протоколи засідань кафедри).

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

ЕГ було виявлено, що система забезпечення якості ВО ЗВО забезпечує належне реагування на огріхи в ОНП та освітній діяльності. Як було зазначено під час зустрічі з адміністративним персоналом, представниками допоміжних підрозділів аналітичні звіти оприлюднюються на сайті ЗВО та спрямовуються деканам. Наприклад, в результаті проведення опитування аспірантів протягом 2020 та 2021 років було виявлено ряд недоліків та рекомендацій аспірантів, які було оприлюднено на сайті ЗВО. Зокрема, оцінювання викладачів аспірантами (<https://cutt.us/Ayn5U>) за результатами 2020-2021 н.р. дозволило виявити, що на думку лише 50% аспірантів вивченні дисципліни є важливими з точки зору професійного зростання. За словами гаранта планується перегляд структури ОНП для посилення спеціальної (фахової) підготовки. Зустріч з представниками академічного персоналу підтвердила, що НПП дійсно в межах посадових обов'язків беруть участь в роботі проектної (робочої) групи зі складання та перегляду ОНП. Аналіз щорічних опитувань (<https://cutt.us/H4jQ5>) дозволив виявити зростання задоволеності аспірантів в розрізі питань анкети. В ОНП 2019 року у порівнянні з ОНП 2016 року було покращено завдяки додаванню можливості здобувачам вивчати не лише англійську мову у межах дисципліни "English academic writing", але і інші мови країн ЄС – німецьку та французьку, в межах ОК «Academic writing». Позитивною практикою є проведення опитування гарантів для своєчасного реагування щодо напрямів та способі покращення якості даної ОНП; дана практика стосується й інших ОП ЗВО.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Процес акредитації даної ОНП відбувається вперше.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Запроваджена у 2018 році система внутрішнього забезпечення якості в ЗВО, що регламентовано відповідним положенням (<https://cutt.us/BU5MS>) позитивно вплинула на становлення та формалізацію культури якості, а також сприятиме її подальшому розвитку. ЕГ встановила, що учасники академічної спільноти змістовно залучені до процедур внутрішнього забезпечення якості ОНП в цілому ряді процедур, а саме: опитування аспірантів та гарантів; оцінювання аспірантів та НПП; поширення матеріалів щодо академічної доброчесності (<https://cutt.us/VuO9o>); аналіз задоволеності аспірантів; комунікування з роботодавцями; на рівні кафедр – у формі контролю діяльності НПП (відвідування навчальних занять завідувачами, взаємне відвідування в межах кафедри), на рівні факультетів – у вигляді контролю діяльності кафедр (відвідування навчальних занять гарантом ОНП, членами НМК, анкетування аспірантів та викладачів щодо їх методичної та наукової активності), на рівні Університету – моніторинг щодо виконання ухвалених рішень проводить НМР та центр забезпечення якості освіти (<https://cutt.us/vHiu9>). Під час проведених зустрічей аспіранти, викладачі та співробітники ЗВО демонстрували схвальне ставлення до процедур та цінностей доброчесності та забезпечення якості. Редакції ОНП за різні роки засвідчують, що в ЗВО мають місце періодичні перегляди змісту ОНП. Крім того, свідченням сформованості культури якості є опитування аспірантів та викладачів, перевірка наукових текстів на відсутність плагіату, обговорення та обмін досвідом на рівні кафедр. Робота щодо запобігання та виявлення випадків плагіату та розвитку культури академічної доброчесності відбувається ще на бакалаврському та магістерському рівнях. Зустріч з представниками академічного персоналу підтвердила, що НПП дійсно взаємодіють з Центром забезпечення якості ОНУ, а також намагаються використовувати кращий досвід для покращення якості викладання та взаємодії з аспірантами. Університет бере участь у міжнародному проєкті просування академічної доброчесності та культури якості освіти (<https://cutt.us/l5Dkc>). Культура якості передбачає відносини довіри між стейкхолдерами. Зокрема, зустріч ЕГ з представниками студентського самоврядування дозволяє констатувати, що здобувачі вищої освіти довіряють вибору викладачів щодо проектування програмних компетентностей в ОНП. Крім того, в ОНУ функціонує психологічна служба (<https://cutt.us/MXDUk>). Члени профспілки можуть користуватись спеціальною картою та бонусними програмами.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Позитивною практикою є проведення опитування гарантів для покращення якості ОП та освітньої діяльності, в тому числі щодо даної ОНП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Положення про ректорат (<https://cutt.us/R9Hmo>) та Положення про наукове товариство студентів, аспірантів та молодих вчених (<https://cutt.us/S2aMW>) не містять конкретних даних щодо їх участі в системі забезпечення якості ОНП. Положення про факультет міжнародних відносин, політології та соціології (<https://cutt.us/jJGt8>) та Положення про Наукову бібліотеку ЗВО (<https://cutt.us/5WTRp>) не містять відсилань на систему забезпечення якості ОНП та положень щодо її компетенцій з перевірки текстів на відсутність плагіату. ЕГ рекомендує унормувати участь наведених структурних підрозділів у внутрішній системі забезпечення якості. Варто підтримати рекомендації Центру забезпечення якості ЗВО (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/center-yakosti/Rezultaty_opytuvannia_MEV_PhD.pdf) щодо покращення інформування аспірантів щодо змін, що вносяться до ОНП на основі результатів анкетування, а також аналізу стану використання викладачами інноваційних технологій навчання у процесі викладання навчальних дисциплін.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що Освітньо-наукова програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 8. В ЗВО відбулась внутрішня нормативна регламентація процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП, однак Положення про окремі структурні підрозділи досі потребують уточнення їх ролі у внутрішній системі забезпечення якості. Аспіранти, гарант та роботодавці результативно залучаються до процесу періодичного перегляду ОНП та процедур забезпечення її якості, хоча потребує покращення інформування аспірантів щодо змін, що вносяться до ОНП на основі результатів анкетування. Практика щодо збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників ОНП є обмеженою з огляду на малу чисельність випускників. ЗВО вчасно реагує на недоліки в ОНП або освітній діяльності з її реалізації. Внутрішня культура академічної спільноти ЗВО орієнтована на високу культуру якості, яка сприяє постійному розвитку ОНП.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Основні внутрішні нормативно-правові акти, що визначають правила та процедури регулювання прав і обов'язків усіх учасників освітнього процесу, знаходяться у відкритому доступі на офіційному сайті ЗВО. Вони є доступними, чіткими і зрозумілими. Це, зокрема: Статус університету (<https://cutt.us/jPzqt>), Колективний договір на 2017-2020 роки (<https://cutt.us/xktWU>), та інші документи, що забезпечують організацію навчального процесу та сприяють якості даної ОНП (зокрема, Положення про організацію освітнього процесу в ЗВО (оновлена редакція 2020) <https://cutt.us/V8FFP>, та іншими нормативно-правовими актами, доступними на офіційному сайті ЗВО (<https://cutt.us/A9v6Q>) (більш детально їхній перелік в п. 8.1). ЕГ пересвідчилася, що інформація про ОНП 2020 року (<https://cutt.us/S1agD>) оприлюднену у відкритому доступі в мережі Інтернет. Посадові інструкції у вільному доступі не виявлено.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

ЕГ з'ясовано, що посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗВО відповідного проекту з метою одержання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін (стейкхолдерів) було оприлюднено, у вкладці Громадське обговорення (<https://cutt.us/Kolws>). В 2020 р. пропозиції та зауваження щодо змін в ОНП приймалися 14 травня 2020 р. наелектронну адресу (<https://cutt.us/uw8sB>), а остаточно редакція була затверджена 30 червня 2020 р. Таким чином ЕГ з'ясувала, що вимога щодо оприлюднення не пізніше ніж за місяць до затвердження витримана. Однак, на сайті з'ясувати дату розміщення проекту ОНП 2020 р. технічно неможливо.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

ЕГ виявила, що ОНП оприлюднено на сайті ЗВО (<https://cutt.us/sw9s4>), де відображено загальну інформацію про програму, програмні компетентності, перелік освітніх компонент, форми підсумкового контролю за компонентами. На сайті також розміщено робочі програми усіх освітніх компонентів, включених до освітньої програми (<https://cutt.us/Y8wKu>). Обсяг інформації за ОНП, що оприлюднена на сайті, є достатнім для зацікавлених сторін, а також для того, щоб забезпечити можливість потенційним здобувачам зробити свідомий вибір щодо вступу на цю програму.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Зручна структура сайту ОНУ для будь-яких груп користувачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

ЕГ звертає увагу на необхідність в подальшому забезпечити фіксування дати оприлюднення проєктів ОНП для громадського обговорення. Рекомендується покращити англomовну версію офіційного сайту ОНУ з метою більш повного відображення в цій версії контенту україномовної версії сайту.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ОНП доктора філософії «Міжнародні економічні відносини» в цілому відповідає вимогам Критерію 9, а виявленні недоліки є несуттєвими та можуть бути усунені відповідно до рекомендацій.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

ЕГ зазначає якісний розвиток ОНП в динаміці від ОНП 2016 року до ОНП 2020 року в контексті забезпечення умов для навчання через дослідження. Освітня складова ОНП 2020 року містить ОК, які за назвою та змістом націлені на здобуття аспірантом компетентностей, визначених Постановою КМУ №261 від 23.03.2016 р. (із загальнонаукового (філософського) світогляду (ОК1 “Філософія науки та етика науковця” та ОК5 “Історія, концепції та сучасні досягнення науки” загальним обсягом 8 кредитів); універсальних компетентностей науковця (ОК2”Наукова проєктна діяльність та інтелектуальна власність”, ОК4 “Комунікаційні технології наукового дискурсу”, ОК 6. “Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень” загальним обсягом 10 кредитів); мовних компетентностей (ОК3 “Академічне письмо іноземною мовою” (загальний обсяг 6 кредитів). Щодо складової ОНП, яка забезпечує набуття компетентностей зі спеціальності, вона більшою мірою представлена дисциплінами вільного вибору аспірантів. Віднесення розробниками ОНП таких обов'язкових ОК, як ОК4, ОК5 та ОК6 до дисциплін, що забезпечують набуття компетентностей зі спеціальності вважаємо необґрунтованим, навіть беручи до уваги пояснення, отримані від розробників ОНП про те, що названі ОК сфокусовані безпосередньо на сферу міжнародних економічних відносин. ЕГ пересвідчилася, що ОК4 “Комунікаційні технології наукового дискурсу” та ОК 6. “Методи, аналіз та презентація результатів наукових досліджень” більшою мірою формують універсальні навички дослідника, без прив'язки до конкретної спеціальності. Рекомендується переглянути перелік обов'язкових компонентів з метою забезпечення хоча б однієї ОК зі спеціальності (базової для всіх аспірантів незалежно від їхньої тематики в межах МЕВ). Окремого роз'яснення потребувало питання, як одна ОК5 “Історія, концепції та сучасні досягнення науки” (обсягом 4 кредити) запланована розробниками одночасно як така, що дозволяє здобути і навички загальнонаукового (філософського) світогляду, і спеціальні навички. В ході зустрічей з розробниками ОНП та гарантом програми було з'ясовано, що фактично ця ОК спрямована майже повністю на вивчення сучасних наукових досягнень в сфері МЕВ і тому може бути віднесена до ОК, які націлені на здобуття компетентностей зі спеціальності. ЕГ також зазначає неповну релевантність ОК вибіркового блоку тематиці аспірантів (зокрема, тематиці Пачес Г.Д. “Вплив міжнародних спортивних заходів на економічний розвиток країн”). Рекомендується переглянути в цьому контексті перелік вибірових дисциплін в проєкті ОНП 2021 року (про розробку якого заявлено гарантом ОНП) або ж використати можливості зарахування кредитів ЄКТС з дисциплін, релевантних до тематиці аспірантів, які можуть

бути здобуті в інших ЗВО або наукових установах в межах існуючих договорів про навчання аспірантів та/або програм мобільності.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

Переважає більшість здобувачів працюють над власними дослідженнями у науковому середовищі із мінімум 4-5 науковців ОНУ (дані відповіді ЗВО на запит на додаткову інформацію, що завантажено до інформсистеми НА), інтереси яких дотичні напрямкам досліджень аспірантів; в першу чергу це стосується наукових керівників. Так, наукова діяльність аспіранта 3-го року навчання Підгорної І.Ю. та аспірантів 1-го року навчання Шаповал А.В. та Шпичак І.О. відповідає напрямкам дослідження наукових керівників, а також відбувається в колі наукової спільноти, спроможної створити для цих здобувачів разові ради із захисту дисертацій. Водночас тематика та наукова діяльність аспіранта 2-го року навчання Пачеса Г.Д. лише частково відповідає науковому напрямку дослідження керівника (проф. Якубовський С.О.) та на теперішній час не дозволяє планувати одноразову раду із захисту дисертацій. Науковий доробок керівника аспіранта Пачеса Г.Д. - д.е.н., професора Якубовського С.О. у вигляді основних публікацій слабо корелюється з тематикою названого здобувача. На зустрічі зі здобувачами, а також з науковими керівниками ЕГ з'ясувала, що зміст дисертаційного дослідження аспіранта Пачеса Г.Д. (другий рік навчання) змістився з дослідження впливу суто спортивних міжнародних заходів на економічний розвиток країн до системних фінансових чинників економічного зростання, лише одним із яких є фінансування міжнародних спортивних заходів. При цьому ЕГ з'ясувала, що науковий керівник та випускова кафедра запланували розгляд питання про уточнення теми дослідження названого аспіранта та клопотання про уточнення теми перед Вченою радою Університету. З огляду на новий контекст особливостей структури витрат та фінансування міжнародних спортивних мега-подій та подібних фінансових важелів економічного зростання країн ЕГ вважає надані основні публікації професора Якубовського С.О. релевантними напрямку дослідження здобувача Пачеса Г.Д.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Здобувачі приймають активну участь у міжнародних та національних конференціях, чотири з яких лише за останній рік було організовано саме кафедрою світового господарства і міжнародних економічних відносин (інформація про конференцію, яка відбулась у травні 2021 року - <https://cutt.us/AEup1>). Здобувачі також мають можливість публікуватись в наукових журналах (у тому числі міжнародних), що входять до наукометричних баз даних. Апробацію результатів наукових досліджень аспіранти можуть провести у фахових наукових журналах видавництва ОНУ (категорія В) «Вісник ОНУ. Економіка» (<http://lib.onu.edu.ua/ru/ekonomika/>), «Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління» Одеського національного університету імені І. І. Мечникова» (<https://cutt.us/4lno7>). Двоє з аспірантів, які зараз навчаються на ОНП «Міжнародні економічні відносини», вже мають публікації у наукових журналах, які індексуються у базі даних Scopus та/або Web-of-Science: Підгорна І.Ю. (третій рік навчання) має дві таких публікації; Шаповал А.В. - одну, а також розділ у колективній монографії. Аспіранти даної ОНП активно використовують можливості грантових програм для наукового стажування в провідних університетах світу. Під час зустрічей зі здобувачами та гарантом і менеджментом ЗВО експертна група з'ясувала, що під час навчання за освітньо-науковою програмою її випускниця Алексеєвська Г. С. провела два місяця у Відкритому (Вільному) університеті Берліна, Подгорна І.Ю. - 5 місяців в університеті міста Гранада, Іспанія. Аспірантка 3-го року навчання Подгорна І.Ю. вже отримала запрошення на стажування у Відкритому (Вільному) університеті Берліна на 2021-2022 навчальний рік. ЕГ констатує створені Університетом організаційні можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів. Водночас ЕГ рекомендує керівництву ЗВО знайти можливості для матеріального заохочення аспірантів до публікаційної активності, особливо щодо публікації в журналах, що індексуються в Scopus та/або Web-of-Science.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

На зустрічах зі здобувачами та керівниками аспірантів ЕГ з'ясувала, що свої можливості щодо залучення до міжнародної академічної спільноти аспіранти з'ясовують та реалізують завдяки активній роботі відділу міжнародного наукового співробітництва (<https://cutt.us/Hbeav>), а також Еразмус-офісу (<https://cutt.us/INHPE>), нормативно-правова база (<https://cutt.us/IDrYB>) і не в останню чергу - завдяки активній позиції в цьому аспекті та широким науковим зв'язкам зі світовою науковою спільнотою завідувача випускової кафедри - професора Якубовського С.О. Міжнародні угоди дозволяють відряджати аспірантів за кордон на пільгових умовах або за кошти приймаючої сторони. Випускниця ОНП Алексеєвська Г. С., яка успішно захистила дисертацію в грудні 2020 року в разовій спецраді, під час навчання за освітньо-науковою програмою проходила стажування з 01.01.2020 р. по 01.03.2020 р. у Відкритому (Вільному) університеті Берліна, Німеччина, в рамках проєкту "Leonhard Euler Programm 2019/2020". Аспірант третього року навчання Подгорна І. Ю. ще на першому році навчання проходила стажування (з 10.02.2019 р. по 10.07.2019 р) в університеті міста Гранада, Іспанія, в рамках програми академічної мобільності

Erasmus+ KA107, а на 2021-2022 рік вже отримана згода від Відкритого (Вільного) університету Берліна щодо наукового стажування.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Науковими керівниками аспірантів є професор Якубовський С.О. та доцент Бичкова Н.В. Обидва є активними дослідниками, що залучені до планування та реалізації актуальних досліджень в рамках державних дослідних тем та міжнародних дослідницьких проектів. Вивчення документів справи, а також зустріч з науковими керівниками надали ЕГ інформацію, яка підтверджує, що проф. Якубовський С. О. був науковим дослідником в Єльському університеті (США, 1999 р.), у Колумбійському університеті (Нью-Йорк, США, 2004-2005 рр.), в Інституті світової економіки (Кіль, Німеччина, 2014 р.) та загалом брав участь у більш ніж 20 міжнародних проектах та є членом наукових рад двох європейських журналів – «Journal Global Policy and Governance» та «Journal Transition Studies Review», які індексуються у базі даних «Scopus». Як викладач-науковець проводив лекції у Вільному університеті Берліна (квітень-травень 2018 р., січень 2019 р.), в Болонському університеті (жовтень-листопад 2017 р.), в університеті м. Фоджі (Італія, березень 2016 р.). Проф. Якубовський С. О. є академічним координатором проектів Європейського Союзу імені Жана Моне «Відносини Європейського Союзу та України у Фокусі: сусіди чи партнери?» та «Соціальне та економічне включення біженців та мігрантів до Європейського Союзу: виклики для України». Доцент Бичкова Н. В. брала участь у міжнародних програмах: Erasmus + Staff training program at Free University of Berlin (Germany, Berlin, 23-27 April, 2018); Erasmus + Staff training week at West University of Timisoara (Romania, Timisoara, 15-19 April, 2019). Результати участі наукових керівників регулярно публікуються у фахових журналах України, так і у провідних міжнародних виданнях.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

На зустрічі зі добувачами та НПП ЕГ пересвідчилася, що аспіранти та викладачі обізнані із засобами контролю за дотриманням правил академічної доброчесності та наслідками їх порушення, які викладені у: Кодексі академічної доброчесності учасників освітнього процесу ОНУ (<https://cutt.us/8vzux>), Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців ОНУ (<https://cutt.us/jFdMA>), Положенні про організацію і проведення контролю результатів навчання. Науковою бібліотекою ОНУ здійснюється перевірка дисертацій та наукових праць за допомогою сервісу «Unicheck» на наявність плагіату (<https://cutt.us/ckzbs>). ЗВО має заключені договори щодо застосування цього сервісу; ці договори є актуальними на час проведення акредитаційної експертизи. Також моніторинг щодо відсутності фактів академічного плагіату у наукових роботах виконується редколегіями наукових видань університету. ЕГ в ході зустрічі з гарантом ОНП та деканом факультету ЕГ з'ясувала, що з метою врегулювання питань щодо дотримання академічної доброчесності здобувачами і співробітниками на факультеті міжнародних відносин, політології та соціології діє Комісія з питань дотримання академічної доброчесності та етики. Експертній групі було повідомлено на цих зустрічах, що в процесі підготовки здобувачів PhD порушення вимог академічної доброчесності не виявлено.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Широкі можливості міжнародної академічної мобільності та їхня реалізація у вигляді двох довготермінових наукових стажувань аспірантів за останні три роки та ще одного запланованого на 2021-2022 навч.рік, в межах грантових програм, забезпечується активною співпрацею центру міжнародного наукового співробітництва, Еразмус-офісу Університету та завідувача випускової кафедри - професора Якубовського С.О. Здобувачі приймають активну участь у міжнародних та національних конференціях, чотири з яких лише за останній рік було організовано випусковою кафедрою. Наявність у аспіранта першого року навчання публікації в Scopus та у аспіранта третього року навчання двох публікацій в Scopus та Web-of-Science. Наукові керівники є активними дослідниками, що залучені до планування та реалізації актуальних досліджень в рамках міжнародних дослідницьких проектів, в тому числі в університетах США, Німеччини, Італії, Румунії.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Віднесення розробниками ОНП до дисциплін, що забезпечують набуття компетентностей зі спеціальності, таких, що за назвою та змістом націлені на здобуття універсальних навичок дослідника (зокрема ОК6 в структурно-логічній схемі). Рекомендується переглянути перелік обов'язкових компонентів з метою забезпечення хоча б однієї ОК зі спеціальності (базової для всіх аспірантів незалежно від їхньої тематики в межах МЄВ). Неповна релевантність ОК вибіркового блоку тематиці аспірантів (зокрема, тематиці Пачес Г.Д. "Вплив міжнародних спортивних заходів на

економічний розвиток країн”). Рекомендується переглянути в цьому контексті перелік вибіркових дисциплін в проекті ОНП 2021 року та/або ж використати можливості зарахування кредитів ЄКТС з дисциплін, релевантних до тематики аспірантів, які можуть бути здобуті в межах існуючих договорів про навчання аспірантів та/або програм мобільності. Наразі науковий доробок керівника аспіранта Пачеса Г.Д. - д.е.н., професора Якубовського С.О. у вигляді основних публікації слабо корелюється з тематикою названого здобувача.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Відсутність в переліку обов'язкових дисциплін ОК зі спеціальності та неповна релевантність науковим дослідженням одного з аспірантів дисциплін вибіркового блоку. Складові ОНП, що забезпечують загальнонаукові(філософські), мовні компетентності та універсальні компетентності дослідника, представлені широким спектром добре продуманих ОК, які мають методологічну та практичну цінність у контексті підготовки аспірантів до професійної наукової діяльності. Наукова діяльність аспіранта 3-го року навчання та частково 1-го року навчання відповідає напрямам дослідження наукових керівників, а також відбувається в колі наукової спільноти, спроможної створити для цих здобувачів разові ради із захисту дисертацій. Водночас тематика та наукова діяльність аспіранта 2-го року навчання Пачеса Г.Д. лише частково відповідає науковому напрямку дослідження керівника (проф. Якубовський С.О.) та на теперішній час не дозволяє планувати одноразову раду із захисту дисертацій. Висока якість забезпечення на даній ОНП можливостей для проведення та апробації результатів наукових досліджень, в тому числі за рахунок інтернаціоналізації цієї діяльності. Широкий спектр можливостей та прикладів її реалізації щодо залучення аспірантів та керівників до міжнародної академічної спільноти. Визнана європейською та світовою науковою спільнотою участь наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах (в тому числі спільних міжнародних) та популяризації їхніх результатів. Високий рівень забезпечення академічної доброчесності та постійна діяльність щодо її популяризації, моніторингу та оцінки.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Окремі документи розміщено у форматі скан-копій, пошук текстових фрагментів у яких ускладнено (наприклад, Положення про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова (оновлена редакція 2020) (<https://cutt.us/8cehm>)). В окремих робочих програмах дисциплін містяться неактивні URL покликання (наприклад, ОК7), форматування тексту містить технічні помилки (ОК2).

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	В
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	В
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	В
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	В
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	В

Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Орловська Юлія Валеріївна

Члени експертної групи

Ільницький Денис Олександрович

Коняєва Єлизавета Григорівна